KEMALETTİN TUĞCU

11. Baskı

DEDE İLE TORUN

erdem çocuk

Kemalettin Tuğcu'dan Seçmeler

DEDE İLE TORUN

MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun
2344 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan kararı ile
ilkokul öğrencilerine tavsiye edilmiştir.

erdem
çocuk

HIZIR AĞA

On iki yaşında kadar vardı. Bahçeden yola doğru eğilen ağacının gölgesine girmiş, çitin arkasındaki tek katlı eve doğru sesleniyordu.

– Hızır Ağa...

Öğle sıcağı basmıştı. Yolun kenarına sıralanmış olan evlerde kimse görünmüyordu. Avlular dinlenir gibi boştu. Sadece, bağlandığı yerde doğrulan yaşlı bir köpek uluyordu.

– Ne inleyip durursun be evlat, dedi. Hızır Ağa'yı nideceksin?

Çocuk çite dayanmıştı.

– Hızır Ağa'yı göreceğim, dedi. Diyeceğim var.

– Ne diyeceksin ki?

– Ben Ayrancı köyünden geliyorum, dedi.

– Neye geldin bu yana?

– Gayri orada duramayacağım.

– Kimlerdensin sen?

– Ben Çakır Emin'in oğluyum.

– Çakır Emin'in mi?

– He ya!..

– Seni Çakır Emin mi saldı bu yana?

– Yok, ben kendim vardım geldim.

– Ne istiyorsun Hızır Ağa'dan?

– Ben gayri çobanlık etmeyeceğim. Didemin yanında duracağım.

– Deden senin nen olur?

– Bubamın bubası.

– Sen Çakır Emin'in oğlusun öyleyse.

– He, ya.

– Buban nirde?

– Bubam geçen yaz öldü. Toprak eşerken yarmadan kaymış.

– Çakır Emin öldü demek ki?

– Öldü dedim ya.

– Peki, anangil nerede?

– Anamgil de kışın öldü.

– Hele gel bakalım, güneşin altında durma.

– İt kapar mı?

– İt bağlı, korkma.

Çocuk çitin sarsak kapısını açarak avluya girdi.

Orada bir incir, bir dut, bir de erik ağacı vardı. İncirin altında bir kuyunun taştan oyulmuş bileziği duruyordu. Bunun üstüne yassı bir taş kapanmıştı. İncir ağacının oyuğunda ters kapatılmış bir kova duruyordu. Kuyunun yanına ağaçtan bir sıra yapılmıştı. İhtiyar oraya oturdu. Çocuk da yanına gitti.

İhtiyar adam:

– Otur hele, dedi. De bana Hızır Ağa'yı nideceksin?

Çocuk:

– Didem olur benim, didim ya, dedi. Yanında duracağım.

– Hızır Ağa seni çağırdı mı ki?

– Yok, çağırmadı. Ben vardım geldim. Durduğum köy uzak. Sabahtan çıktım yola. Güneş emme de harlı.

– Bura nire, biliyon mu?

– Köprüköy değil mi? Bu yanlara vardığım yoktu.

– Çıkınında ne var?

– Bir dizlik, bir göynek var.

– Başka giysin yok mu?

– Giysi ne arasın? Ben acımdan ölüyorum. Bana sazı, sürüyü toplayıp dağa doğru varırken azık virmeyi unuturlar. Gayri ahlat ve böğürtlen toplayıp yidim.

– Elin davarını nettin?

– Akşamdan söylediydim, davarı toplayıp dağa yaymaya varmayacağım, diye. Muhtargil de beni azarladı.

İhtiyar kuşağından bir tabaka çıkardı, yavaş yavaş bir sigara sardı. Sonra, fitilli çakmağı ile ucunu yaktı, bir iki soluk çekti.

– Hızır Ağa seni ister mi, dedi.

– Didem olur benim, dedi çocuk.

– Sen Hızır Ağa'yı bilir misin?

– Babamla dargınmış. Varıp gelmezdi bu köye. Ben de bundan ötürü tanışmadım.

– Oğul, Hızır Ağa benim.

Çocuk telaşla adamın elini kaptı ve öptü.

– Eyisin ya dide, dedi.

– Şükürler olsun, dedi adam. Canımız sağ işte. Emme ben de bir başıma kaldım. Benim karı da kışın öldü gitti. Kimim kimsem yok.

– Dide ben sana bakarım.

– Sen bana nasıl bakarsın oğul?

– Dide, gün oldu beş yüz koyunu aldım yaymaya götürdüm. Bir tekine ziyan getirmedim. Bir dideme bakamaz mıyım?

– Bakarsın besbelli emme senin diden varlıklı değil.

– Ben köyde tarlada çalışırım, az çok para virirler.

– Tımar bilir misin?

– Bilmem mi.

Güneş harlandıkça harlanıyor, sanki gökten yere doğru ateş yağıyordu. Sabahtan beri kırlarda öten çakır böcekleri bile susmuş, sinmişlerdi. Ne köyde bir ses vardı ne de sıra evlerde konuşmalar oluyordu.

Çocuk ayağındaki çarıkların kopuk iplerini açarak çarıkları çıkardı. Altı yamanmış bir yün çorap vardı ayaklarında. Ayakları kadın derisi gibi beyazdı.

İhtiyar:

– Artık köyde ayağını çarığa sokan kalmadı, dedi. Senin kunduran, postalın yok mu ki?

– Gayri askerlikte giyerim, dedi çocuk.

– Kaç yaşındasın?

– On iki.

– Okula vardın mı hiç?

– Nirden varacam? Kendimi bildim bileli davar peşindeyim. Emme bir çoban Musa var, dağda birlikteydik onunla, o beş yıl okula gitmiş. Bana kitabını virdi, yazıları bellettirdi.

Çocuk koynundan bir alfabe çıkardı. Kitabın yarısının yaprakları kopmuştu. Sağlam kalmış bir sayfadaki yazıları parmağı ile göstererek okuyordu.

– Kaz, derede darı arar. Dede, davarı aradı.

Sonra başını kaldırdı:

– Sen ne iş tutarsın dide, dedi.

İhtiyar adam:

– Tutmadığım iş kalmadı oğul, dedi. Şimdi bir yaşlı ineğe kaldım. Bir de eşek var. Baltamı alır kök sökmeye varırım. Ne edeceksin, bir can işte.

– Dide, ben sana eyi bakarım.

Adam kalktı, sopasına yaslanarak eve doğru gitti, kapıyı açtı, evin karanlığında kayboldu. Sonra elinde bir çanak ve bir su kupası ile çıktı. Sıraya döndü, oturdu, kupaya çanaktan ayran koydu ve çanağı çocuğa uzattı.

– İç hele, dedi.

Çocuk nazlanmadı. İçi bağrı yanmıştı. Çanağın ardını kesmeden içti ve eliyle ağzını silerken,

– Ziyade olsun, dedi.

İhtiyar da kupadaki ayranı beklete beklete içti.

– Yemek yidin mi öğlenleyin, dedi.

– Ne yimeği, dedi oğlan. Hep yoldaydım. Bu yanlarda ne böğürtlen var ne de ahlat. Bağ kenarından geçerken birkaç filiz kopardım. Emme güzel üzüm yap-

mış bu sene. Çitlerden dışarı uğramış salkımlar, emme hepsi koruk daha.

– Koruk yinmez mi?

– Ekşi olur dide. Boş mideye yaramaz.

– Senin adın Mehmet mi ki?

– He, ya.

– Bak oğul, ağacın böğründe kova var. Kuyunun ağzındaki taşı kaldır. Bir iki kova su çek, vur şuralara. Biraz serinlesin ortalık. İtin çanağına da serin su koy. Korkma seninle konuştuğumu gördü, gayri sana saldırmaz.

Çocuk, çoraplarıyla yürüyerek kuyunun başına vardı. Taşı kaldırdı. Kovayı aldı, ucundaki ipi çıkardı, kovayı saldı kuyunun içine. Su çok yakındı. Bir iki kova su çekerek avluya döktü. İhtiyar ayaklarını yukarıya çekmişti.

Mehmet bir kova su ile yaşlı köpeğin yanına vardı. Onun zincirini kapının yanından çıkartıp ileriye, gölgelik yere bağladı. Sonra çanağını yıkadı ve serin su ile doldurdu.

Köpek başını suya eğip lak lak suyu içti. Gölgeye uzanıp başını toprağa dayadı. Ufacık gözleriyle Mehmet'e bakıyordu.

Mehmet çoraplarını da çıkartıp yıkadı, sonra ayaklarını yıkadı ve kuyudan bir kova daha su çekip kuyunun ağzına kapattığı taşın üstüne koydu.

Toprak suyu emmişti. Mehmet bastığı yerden duman çıktığını sanıyordu. Solumamıştı toprak. Sıraya oturdu.

– Dide, dedi. Evini bilmezdim, kahvenin o yana vardım. Seni nirde bulacağımı sordum. Muhtar olmalı, bu

evi söyledi bana. "Yemiş ağacının altında kuyusu olan ev." dedi. Sonracığıma senin eşinin öldüğünü, yalnız kaldığını konuştular. Hatça ana öldü dimek.

– Öldü, dedi adam. Zati bana yararı yoktu. O benden daha kötüydü. Bahçeye çıkacak gücü kalmamıştı. Şimdi konu komşu rahat durmaz. İlle sana bir karı bulalım dirler. Ehtiyarına baksam bana yararı olmaz. Gencine baksam beni naapsın. Hem başıma bela olur.

– Ne yapacaksın gayrı karıyı, dedi Mehmet. Ben bakarım sana. Sende iş olmazsa tarlalarda çalışırım.

Dede ile torun konuşurlarken çitin kapısından elinde iki kovayla genç bir kadın girdi. Mehmet'e yan yan baktı.

– Hızır Ağa, dedi. Tanışığın mı olur bu delikanlı?

Hızır Ağa:

– Torunum Mehmet, dedi. Beriki köyden gelmiş, beni aramış.

– Hoş gelmiş, dedi kadın. İki kova su alayım mı?

– Ne sorarsın, al. Kovadaki su temizdir.

Kadın o su ile iki bakracı yıkadı. Sonra taze su çekti, kovalarını doldurdu. Bir kova daha çekerek yerine koyduğu taşın üstüne bıraktı. Kovalarını alıp giderken,

– Sağ ol ağa, dedi.

– Sen de sağ olasın, dedi Hızır Ağa.

İhtiyar adam gözleriyle kadını takip etti. Kaybolunca,

– Zeynep dirler buna, dedi. Kocasıgil kasabada içmiş, kavga etmiş, bir arkadaşını bıçaklamış. Atmışlar içeriye. Orada dayanamamış, ölmüş. Bu Zeynep galdı kocasız. İki yıldır enistesinin yanında ama güzel kızdır. Ablasıgil evinde istemez.

Hızır Ağa biraz düşündü ve,

– Şu yandaki komşuya söylemişler, dedi. Ben alaymışım bu Zeynep'i. Bende kocalık kalmadı ama bir üzüm bağı var, biraz da tarla var, onu da yarıcıya veririm. Gayri ne verirse ona razı olurum. Günahı boynuna.

Mehmet:

– Dide, dedi. Bu Zeynep seninle durur mu?

– Durur, dedi Hızır Ağa. Ne kadar ömür kaldı ki. İşte üç göz bir ev, kuyulu bir avlu, bir inek, sonra bağ ile on beş dönüm tarla var. Daha ne istersin.

– Aklına koydunsa Zeynepgille evlen dide. Ben ineğin, eşeğin yanında damda yatarım, size ziyanım dokunmaz.

İhtiyar, çocuğa baktı, içini çekti. Yandaki bahçeden, ağaçların ardından bir kadın sesinin türkü söylediği duyuluyordu.

İkisi de susarak şarkıyı dinlediler. Fakat şarkının arkası gelmedi. Bir başka ses Zeynep'i susturdu ve ağız kavgası yaptılar. Biraz sonra sesler kesilmişti. İhtiyar:

– Ne dirsin oğul, dedi. Bu Zeynepgil bana eyi bakar mı?

– O yanını bilemem, dedi Mehmet. Emme seni çabuk yitirir.

– Öyle mi dirsin?

– Gayri Allah bilir dide. Ne dilersen öyle et.

İhtiyar yorgun gözleriyle ağaçların ardında kalan eve doğru baktı, tekrar içini çekti:

– Rahmetli Hatça sokmazdı bu Zeynep'i eve, dedi. Besbelli kıskanırdı genç diye.

KÖPRÜKÖY

Köy, Uludere dedikleri akarsuyun kenarında kurulmuştu. Mayıs sonlarına kadar yakın dağlarda eriyen karlar dereyi beslediği için iki yanına yayılır, köyün kıyıdaki evlerini de su basardı.

Mehmet, işte bu köprüden adını almış olan köydeki hayli ihtiyar olan dedesinin yanına gelmişti.

Hızır Ağa bulduğu kızı almadığı için oğluna darılmış, kapısını ona ve gelinine kapatmıştı. Ama şimdi hem gelininin hem de oğlunun öldüğünü işitiyordu. İhtiyarlıkta bu haber onu hayli sarsmış ve Zeynep'le evlenmek niyetini de bir köşeye atmıştı.

Zeynep her gün iki kovayla su için geliyor, bir süre Hızır Ağa'nın yanında oturarak şundan bundan konuşuyor ve enişte sinden şikâyetçi oluyordu.

Ama şimdi Mehmet, dedesinin yanına gelince bu adamla birleşip onun tarlasına, bağına ve evine varis olmaktan ümidini kesmişti.

Hızır Ağa ihtiyarlamıştı ama zaman zaman başını çevirip komşusunun bahçesine bakmaktan ve oradan gelen kadın sesine kulak vermekten kendisini alamıyordu.

Araya giren komşular da vardı. Su almak için geliyor, oturup konuşuyorlardı.

– Hızır Ağa, diyorlardı. Kadınsız ev, susuz değirmene benzer. Orada iş olmaz. Karşı komşunda dul bir genç kadın var. Hem onu ablasıgilin eziyetlerinden kurtarırsın hem sen yaşadığın kadar rahat yaşarsın. Torunun senin işini ne kadar görür ki? Bunca yıl ihtiyar Hatice'nin yüzüne baka baka gönlünün gözü karardı. Biraz da feraha çık.

Erkek adam bu, istemem demiyor ama kadının kendisiyle bağı, bahçesi, malı, mülkü için evlenmek istediğini bildiğinden çekimser davranıyordu.

Daha şimdiden su almaya vardıkça,

– Hızır Ağa, torundan kime hayır gelmiş ki sana gelecek, demiyor mu?

Ama Mehmet çalışmıyor mu? Allah'ı var oğlanın. Dedesine bakmak için canla başla çalışıyor, ineğine, evin temizliğine, aşına, işine bakıyor, hatta ocakta su ısıtıp ihtiyar dedesini yıkıyor ve yıkadığı çamaşırları giydiriyordu.

Dam temizleyen o, ineği tımarlayan o, sağa sola koşan ve şimdi hayli geniş olan avluyu bahçe durumuna getiren o. Yavaştan yavaştan bahçenin duvarına daha iyi bir çit örmeye başlamıştı. Elinden iş geliyordu oğlanın.

Hızır Dede bağcı idi. Ağaçları ve asmayı güzel budardı. Bir yere vardıkları zaman Mehmet orada bağ kenarlarına atılmış asma çubuklarını desteleyip eve taşıyordu. Bahçenin sınırını sabahın erken saatinde koruya vararak kestiği ağaç dalları ve asma çubuklarıyla sepet gibi örüyordu. İyi de oluyordu bu iş. Güzel bir görünüşü vardı.

Hızır Dede baktı ki oğlan iyi iş görüyor, bir akşam,

– Mehmet, dedi. Sen inekten anlar mısın?

– Anlarım dide, dedi Mehmet.

– Bir inek daha alalım mı, ne dersin?

Mehmet şaştı.

– Eyi olur dirim emme inek almak kolay mı? Dünyanın parası.

Hızır Ağa:

– Bak oğul, dedi. Kışa karşı malını satan çok olur. Ben eşeğe binerim, sen yaya gidersin. Varalım kasabaya. Eyi bir inek bulursak alalım.

Mehmet:

– Dide, dedi. Var mı onca para?

– Senin nene gerek, dedi Hızır Ağa. Hatça'nın birkaç altını vardı. Zeynep'i alayım, ona vireyim derdim. Zeynep'e vireceğime ineğe virsem daha yararlı olmaz mı?

– Sen bilirsin dide.

İşte bu nedenle bir sabah erkenden eşeğe semeri

vurmuşlardı. Hızır Ağa eşekle, Mehmet yaya olarak kasabaya vardılar.

İşleri iyi gitti. Kahverengi, gençten bir ineğe bir altın para verdiler. Adam daha istedi ama Hızır Ağa aldırmadı. Bundan başka Mehmet'e de oradaki mağazalardan, bir keten pantolonla, bir çift kundura, gömlek filan aldılar. İnce çorapları da unutmadılar.

Mehmet, eşeği ve kök çapasını alıp koruya da gidiyordu. Oraya gelen korucu Mehmet'e kim için çalıştığını soruyor, onun Köprüköy'den geldiğini anlıyor ve,

– Eşekten tanıdım, diyordu. Sen Hızır Ağa'nın nesi olursun?

– Oğlunun oğluyum.

– Adam yeniden evlenecek dirlerdi, ne oldu?

– Bilmem ağam, şimdi öyle bir laf ettiği yok.

Mehmet kışlık odunu da getiriyordu. Erken dönünce bakıyordu ki bahçede, tahta sıranın üstünde Zepnepgil dedesinin yanında oturmuş, konuşup duruyor. Yanlarında da ayran çanağı ve iki kupa var.

Belli ki bu konuşma uzun sürmüştü. Ama Mehmet dedesinin işine karışmaz; doğru dama varır, ineklere bir göz atar, eşeği yükten kurtarır ve kendisi de çarıkları çıkartıp kundura giyerdi.

Zeynep ikide bir,

– Kimin torunundan dedesine hayır gelmiştir ki bu oğlandan sana gelecek, diyordu.

Hızır Ağa torunundan hoşnuttu.

– Öyle dime Zeynep Hanım, diyordu. Geldi geleli benim elim işe değmiyor. Her şeye yetişiyor Mehmet.

Güz mevsimi çok iyi gelmişti. Hızır Ağa bayağı diril-

miş, yeniden can bulmuş, güçlenmişti. Ona bu yaşama gücünü veren torunu Mehmet'ti. Mehmet çobanlıktan kurtulunca köy içinde yaşamanın sevincini tatmış, ayağından çarığı atmış, aba pantolonu atmış, sıcak yemek yemeğe, yumuşak döşekte yatmaya başlamıştı.

İnek deyip de geçmemeli. Bir inek bir köylü aileyi beslerken şimdi iki inek vardı damda. Bol bol süt alınıyor, yağ çekiliyor, bu yağ kasabada çok para ediyordu. Ayrıca bol bol yoğurt yapılıyor ve köy okulunun öğretmenlerine de yoğurt veriliyordu.

Hızır Ağa kahveye fazla çıkmazdı. Yüzüne karşı bir şey demezlerdi ama onun için,

– Hızır Ağa değil, Hınzır Ağa, diyorlardı.

Tabii bu da ağanın kulağına geliyor, o da:

– Söyleyen kendisine söyler, diyordu.

Ağa, gün görmüş, çeşitli işlere girip çıkmış, şehirlerde durmuş, askerliğinde emir erliği yapmış bir insandı. Bilgisi hayli ileriydi. Her işin yolunu yordamını bilir, iyice anlayıp dinlemeden bir işe karışmazdı.

Kasabadan aldığı sipariş üzerine, Uludere'den iri iri balıklar tutuyor ve kasabaya yolluyordu Mehmet'le.

ANASIZ KUZULAR

Köprüköy zorlu bir kış geçirmişti. Hızır Ağa birkaç defa karlara bakmış ve,

– Mehmet, demişti. Ben bu kışı atlatamam gayri.

Ama atlattı. Ocağın başında kâh ateş karıştırarak kâh uyuklayarak, arada bir de yoklamaya gelen yakın komşularıyla konuşarak yaşadı.

Kapıyı bacayı kapatıp dayandılar tarhana çorbasına biberli biberli. Yoğurda kaşık çaldılar.

Şubatla beraber köy ayaklandı. Sarılı bürülü gezenler, tarlalara uğradılar. Kahve başladı dolup taşmaya.

Hızır Ağa da kuşağını beline sekiz on kat dolayıp dikleşti ve namazını kılmaya başladı.

Bu kış süresince Mehmet alfabeyi okudu. Çıkaramadığı yerleri dedesi ona okuyuverdi. Hızır Ağa bu, bilmediği yoktur.

Mehmet böylece küçük büyük yazıları okumaya başladı ve artık okuduğunu, düşündüğünü yazacak duruma geldi. O da akıllı oğlandı, ne de olsa, dedesinin torunu.

Şubatı atlatıp marta vardıkları sırada bir sabah öğretmenlere süt ve yağ götüren Mehmet, dönüşte telaşla yanaştı dedesine:

– Dide, ne olursa senden olur bak ne diyecem.

Hızır Ağa:

– Var söyle, dedi. Süt kovasını mı devirdin?

– Yok be dide, dökmeden götürdüm.

– E, ne paralanırsın?

– Dide, Hızır didem, kahvenin orda bir adam gördüm. İki tarafına birer kuzu almış. Kollarının altında tutar. Bir yandan da, "Kuzu çevirmek isteyen yok mu? Ucuz virecem. Helal mal bu. Yimesine doyulmaz. Kuzu isteyen." diye bağırıp duruyor.

Hızır Ağa:

– E, ne olmuş, dedi.

Mehmet:

– Daha ne olsun, dedi. Kuzuları satacak, alan da çevirme yapacak.

– Bize ne bundan?

– Dide, ne olur biz alalım kuzuları.

– Ne yapacağız kuzuları, besleyecek miyiz, çevirecek miyiz?

– Besleriz dide, besleriz.

– Neye böyle meraklandın?

– Acıdım kuzucuklara dide. Meleyip duruyor, adamın koltuğunun altında depreşiyorlar kaçmak için.

– Neye satmaya gelmiş bu kuzuları?

– Biri koç biri de dişiymiş. Koç nasıl olsa kesilecekmiş. Dişiyi de anaç oluncaya kadar beklemek gerekirmiş.

– Sen çobansın, bunları bilmez misin?

– Bilirim de! Gelgelelim içim çok yandı bu kuzucuklara. Analarına doymadan satmaya çalışırlar. Nerdeyse ot yiyip kendilerini besler bu kuzucuklar.

– Biz iki inekle bir eşeği, bir de ihtiyar iti besliyoruz. İki kuzuya kim bakacak?

– Ben bakarım dide.

Hızır Ağa baktı ki torunu ha ağladı ha ağlayacak.

– Var kahvenin o yana bak, dedi. Adam kuzuları satmadıysa al gel.

Mehmet fırladı, bir solukta kahveye gitti. Baktı adam okula doğru varıyor. Seslendi. Adam döndü. Durdu. Mehmet koluna yapıştı. Kuzulardan birini aldı:

– Hızır Ağa ister seni, dedi. Gel hele.

Adamla kapının önünde konuştular. Hızır Ağa kuzuları beğendi. İkisi de güzel ve diri hayvanlardı. Tut aşağı vur yukarı, anlaştılar, adam aldı paraları bastı gitti.

Hızır Ağa:

– Var ahıra sok, dedi. İt kötü kötü bakıyor.

Mehmet:

– Sen meraklanma dide, dedi. Sen onu mandıradan[1] almışsın besbelli.

Hızır Ağa:

– Nerden bildin, dedi.

– Yoldan köyün koyunları geçerken ayaklanıyor, zincirini zorluyor. Sürüye katılıp o da gidecek.

Hızır Ağa:

– Öyle olmalı, dedi. Mandıradan sürüp çıkarmışlardı onu. Ben bağladım kapıya. Bekçilik eder diye. Dimek senin gibi o da koyunlara tutkun.

Mehmet, kuzucukları doyurduktan sonra damda bıraktı. İki kuzucuk, birbirlerine sokulup yatmışlardı. Dedesinin yanına vardı:

– Dide, dedi. Bu kuzu milleti çok uslu olur. Bir teki ile baş edemezsin, bin koyuna bakarsın. Ben mandırada yatarken kış boyunca dışarı çıkmazdım. Çok soğuk oldu mu koyunların arasına girer yatardım. Beni hiç yadırgamazlardı. Sağımda koyun, solumda koyun. Bakarsın birisi başını senin sırtına vermiş. Ellerim yapağı yağı ile kaygan olurdu. Kışın daha yağlı olur koyunlar.

Hızır Ağa:

– Öyle olmalı, dedi.

Kuzucuklar ufaktan ufaktan körpe çimenleri kemiriyorlardı. İkisi bir arada olunca melemeyi kesiyor, sokulup yatıyorlardı.

Yalnız onlar mı? Damda iki de buzağı vardı şimdi. Mehmet'in işi başından aşkındı. Tımar onda, hayvanları yemleme onda, kuzulara, buzağılara bakma onda. Süt

[1] mandıra: Koyun, keçi, inek gibi süt veren hayvanların barındırıldığı, süt ve süt ürünlerinin elde edildiği yer.

sağma, yağ çekme, yoğurt çalma, süt satma hep onda.

Zeynep, su almaya vardıkça kuzuları seviyor ve Hızır Ağa'nın eskisinden daha diri ve daha temiz pak gezdiğini görüyordu.

Hızır Ağa onunla iki laf etmekten geri kalmıyordu.

– Mehmet, diyordu. Ablangile ayran virsen ya.

Mehmet de on üç yaşına varmıştı. Dağda kırda çok dolaşmıştı. Bazen bunlardan bir iki olayı dedesine anlatıyordu.

– Bizim orda bir sakız ağacı var. Üç beş insan el ele tutuşsa çevresini saramaz. Bu ağacın içi oyuktur, ihtiyar ağaç ne olacak. Ama gene de diri ağaç. Kışlara, yellere dayanıyor. Gene yeşilleniyor. Oralara varan köylü delikanlılar kuzu çevirir, bu ağacın altında gölgelenir, eğlenirler.

Hızır Ağa soruyordu:

– Kuzu da çevirirler mi?

Mehmet:

– He, dide diyordu. Ben oraya vardığım sırada sürünün itleri taze kemikleri bulurlardı. Benim diyeceğim başka. Bazı bazı ben de bu ağacın böğrüne girer orada yatardım. İki it vardı sürüde. Koyunlara kendi malları gibi bakar, birini yitirmezlerdi. Kaç çoban olursa olsun, itler kadar sürüyü toparlayamaz. İtler bir dolandı mı hepsini bir araya getirir. Bir tümseğe çıkar, yabancı sokulmasın diye, oradan bakarlardı. Senin ihtiyar it de çok sürü gütmüş. Ben bazı bazı kaval çalarım. Bilirsin ya sürüyü suya yönelteceğim zaman başka hava üflenir. Bakıyorum, suya varma havasına başladım mı ihtiyar it ayaklanıyor, bakınıyor çevresine. Sonra o da

uzanıyor, kendi çanağından su içiyor. Koyunlar birbirlerini yadırgamazlar. Gelgelelim her it kendi sürüsünün koyununu bilir. Başka sürüden karışmış hayvan varsa itler bulur onları.

– Desene hayvanlarda da akıl var.

Mehmet:

– Öyle olmalı didem, diye cevap verdi. Birbirine benzeyen bin koyunun içinde her koyun kendi yavrusunu tanır. Kuzucuklar bu kadarını daha pek bilemezler. Hangi emzikli koyun varsa onun memesine saldırırlar. Gelgelelim koyun onları iteler. Sanki "Ben senin anan değilim, var ananı bul." dimeye getirir.

– Sen koyundan iyi anlıyorsun be Mehmet.

– Eee, ne diyeyim, ben de koyunların içinde büyüdüm. Baba eve varmaz ana ırgatlığa[2] gider, ne olacak!

Fakat şimdi köy hayatını seviyordu. Hiçbir şey olmasa eşya vardı. Kap kacak, örtüler, minderler, kışta, yağışta barınılacak kapalı yer, ısınılacak ateş. Hepsinden iyisi de bol bol yiyecek. Bugün fasulye, yarın bulgur aşı, öbür gün börek, ertesi gün tatlı, eh varlığa darlık olur mu?

Mehmet'in yüzü gözü ağarmış, etlenmiş, boylanmış, ayağı kundura, sırtı temiz gömlek görmüştü.

Şimdi gelip gelip Hızır Ağa'yı bağ budamaya çağırıyorlardı. Mehmet eşeği hazırlıyor, dedesini bindiriyor, o önde Mehmet arkada, hangi bağdan istedilerse oraya varıyor ve sıra ile kütüklerin uzayan dallarından çoğunu kesiyorlardı. Mehmet bunları kucak kucak yolun kenarına alır ve dedesine yardım ederdi. Bağ, yüzü tıraşlanmış

(2) ırgat: Tarım işçisi.

bir adam gibi tertemiz oluyor ve dede ile torun akşama doğru eve dönüyorlardı.

Hızır Ağa yine eşeği ile gidiyordu. Mehmet yürüyor, fazla olarak bağ çubuklarını da yükleniyordu.

Mart ayında bu iş çok yapılıyordu. Evin yanı çubukla dolu oluyordu. Bunlardan yararlı çubukları Hızır Ağa seçer ve Mehmet'e verir, Mehmet de onları çimlendirmek için yastık dedikleri gübreli toprağa yatırırdı.

Komşular gelip çimlenmiş çubuk alıyorlardı. Bunlar tomurcukları patlamadan dikilecek yerlere dikilmeli ve güzelce sulanmalıydı bir iki gün.

Mehmet kazmış, çapalamış, evin yanına küçük bir bank ve evin avlusuna da bir çardak yapmıştı.

Şimdi yazın orada oturuyorlardı. Avluda dikilecek şeyler de vardı. Kasabadan domates, biber, salatalık fidesi filan alıyor, bayağı bir bahçe yapıyorlardı. Buralara hayvanları sokmazlardı. Zaten Mehmet onları damda besliyor, güzel havalarda yolun kıyısına çıkartıp taze ot yediriyor, hayvanları havalandırıyordu.

Hatça Ana'nın hastalığı sırasında sünmüş, kararmış olan ev, şimdi yeniden ışıklanmış gibiydi. Mehmet her işe yetişmeye çalışıyordu. Yalnız hayvanlara değil, bitkilere de bakmak gerekiyordu.

Hızır Ağa, karısı Hatça'dan hayli yemek öğrenmişti. Daha çeşitli yiyecekler yapıyordu.

Bazen de su almaya gelen Zeynep'e sesleniyordu:

– Her bir şeyini hazır ettik, bize bir hamur açıver.

Zeynep kovaları götürür gelir, eve girerdi. Bu üç göz evin ayrıca genişçe bir mutfağı vardı. Banyosunda

musluklu bir teneke durur ve bununla el yüz yıkanırdı.

Zeynep odalardan birinde, hamur tahtasının başına çöküyor, taze elleriyle hamuru bir güzel yoğuruyordu. Kadın milleti hamur işini daha iyi yapıyordu. Zeynep yufkayı açıyor, oklava ile kaldırıp tepsiye döşüyor, üç dört kat etti mi, arasına maydanozlu peyniri ya da kıymayı döşüyor, üstüne tekrar yufkalar seriyordu.

Bahçede bir fırın yapmışlardı. Bu fırın bağ kabuklarıyla kızdırılıyor ve içine ekmek somunları salınıyordu. Daha sonra isteyen olursa böreklerini getirip fırına atardı.

Zeynep kibarlık eder, işini bitirip çekilirdi. Börek piştiği zaman Hızır Ağa üç büyük parçayı bir sahana koyar,

– Bunu Zeynepgillere götür, derdi.

Mehmet giderken,

– Dide, senden de selam edeyim mi, derdi.

Dedenin keyfi yerindeyse,

– Ziyan etmez, derdi. Selamımı söyle, gözlerinden öptü, de.

Mehmet giderken de arkasından seslenirdi:

– Bana bak oğul, dime öyle şey, selam neye yetmez ki?

Komşular çiftçiydi. Büyükçe tarlaları vardı. Buğdayla geçinirlerdi. Bir tek hayvanları yoktu. Bu yüzden dede, Zeynep'in ablasıgilin çocuğu için her sabah yarım kova süt yollardı.

Mehmet'in sabah işi çoktu. Süt bekletmeye gelmez, sağılacak, yoğurt çalınacak, belli yerlere ve öğretmenlere süt götürülecek.

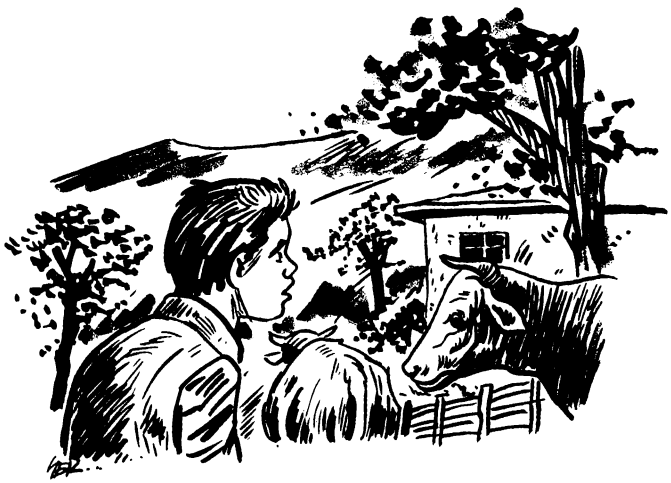
Dede yalnız olsa bu işleri başaramazdı. Zeynep Mehmet'in çalışmasını beğeniyor ama ona dokunduruyordu.

– Sen askere varınca dedenin hâli ne olacak?

Mehmet kurnaz oğlan:

– Komşular sağ olsun, diyordu.

KÖYDE HAYAT

Köyde şehir görmüşler çoktu. Doğdu doğalı köyünden çıkmamış, ömrünün çoğunu dağlarda geçirmiş olan Mehmet, insanların yalnız midelerindeki açlığı bastırmak için bir şeyler bulup yemediklerini, üşümemek için üstlerine giysi almadıklarını anlamıştı.

Bu işlerin de bir tadı vardı. Yemeğin doyurucusu değil, ağza hoş geleni, giysinin de daha iyisi ve güzeli aranıyordu.

Mehmet, dedesinin köyünde ikinci yaza çıkarken

dünyaya başka bir gözle bakmaya başlamıştı. Kasabaya vardığı zaman dükkândan yuvarlak bir ayna almıştı. Bununla yüzüne bakıyor ve kendisini görüyordu. Gene bu aynaya bakarak saçlarını geriye doğru tarıyordu.

Bahçede çalışırken damda hayvanlara bakarken dedesinin aldığı tulumu giyiyor, bu iş bitince üstünü değiştiriyordu. Köyde her çeşit insan vardı. Mehmet de onlardan birine bakarak temiz gömleğinin kollarını bileğinin üstüne doğru katlıyor ve yakasının yukarıdan iki düğmesini iliklemiyordu.

Sokağa çıkacağı, yani köyde dolaşacağı zaman üstünün başının düzgün olmasına çalışırdı.

Aynada dudağının üstünde birtakım tüylerin belirdiğini ve şakaklarından yanaklarına doğru incecik tüylerin çıktığını da görüyordu. Ayda iki kez berbere gittikleri zaman dede:

– Ustura sürme Mehmet'in yüzüne, diyordu.

Mehmet'in saçları da kırpılmıyor, makineye vurulmuyor, makasla düzeltiliyordu.

Mehmet başkalarına baka baka şıklaşıyordu ki buna da dedesinin bir diyeceği olmuyordu.

Yemeleri içmeleri bol ve çeşitli olduğu için Mehmet iyi besleniyor ve yediğini inkâr etmiyordu.

Öğretmenler Mehmet'in kendi başına okumaya çalıştığını görmüş ona kâğıt kalem, okunacak küçük kitaplar vermişlerdi.

İhtiyar köpek, iki kuzuyu gezdirmeye alışmıştı. Mehmet bu hayvanı çözüyor, hayli büyümüş olan kuzularla birlikte onu yola çıkartıyordu.

Hayvandı ama aklı vardı. Öğrendiği işleri yapabiliyor-

du. Kuzularla evin yanındaki çayıra çıkıyor, onların koşup oynamalarını, zıplamalarını yattığı yerden seyrediyordu.

Komşular Mehmet'e takılıyorlardı.

– Mehmet, senin sürü yayılıyor gene.

Yayılmak, otlamaya varmak demekti. Mehmet bu takılmalara hiç kızmıyordu. Bazen o da inekleri ve buzağıları alarak çıkıyor, hayvanların yeşillik yemelerini, sıcakta serinlemelerini sağlıyordu. Böyle zamanlarda cebinden kitabını çıkartır, hayvanları gözden ayırmadan onu okur ya da okumaya çalışırdı.

Önce her şeyi sesli olarak okurdu. Sonradan dedesinden içinden okumasını öğrenmişti.

Köyde arkadaşı yoktu, o yaşa gelmiş oğlanlar yazın bağda, bahçede çalışıyorlardı. Onların da yaşantısı kolay değildi. Babaları eğlenmeleri için rahat bırakmaz, durmadan iş verirlerdi.

Hızır Ağa'nın başka yakını yoktu. Ne malı varsa Mehmet'e kalacaktı. Ama Mehmet bunun için çalışmıyordu. Dedesi Mehmet için ana, baba, akraba, arkadaş ve her şey olmuştu.

Hızır Ağa torununa bakıyor ve ondan güç alıyor, neşelenmeye çalışıyordu. Bazen açığa vururdu:

– Mehmet oğlum, sen varıp gelmeseydin ben Zeynepgili alacaktım. Ama ne yapsın benim gibi ihtiyarı. Ben gayri tarla korkuluğu bile olamam.

Mehmet:

– Böylesi daha iyi dide, diyordu. Ne edeceğin Zeynepgili? O rahat durur mu ki? Hem ne eylesin kadın, senden çok genç. Onunla yarışamazsın ki.

Çocuk da iyi görüyordu Zeynep'in hâlini. Bazen

kuzuları, buzağıları alıp çıktığı sırada Zeynep'in su alacağı tutuyordu. Avluya girdiği sıra onların yan yana oturduklarını görürdü. Ne zaman gelmişse kuyunun ağzının açılmamış olduğunu görür, kovalar boş dururdu.

İhtiyar adam, bu kadınla konuşmaktan hoşlanıyordu. Zeynep de onun inadını kırmaya çalışmıyordu, yalnız buldukça sokuluyordu. Eee, onunki de can, o da kendisini düşünecek. Bu ihtiyarın malı az değil. İki inek, iki buzağı, iki koyun, bu avlu, bu kuyu, bu asmalar, bu tarlalar az mı? Sonra oğlan yumuşak başlı ve uyumlu. Elinden her çeşit iş gelir. Onun çoban olduğuna, dağda büyüdüğüne kimse inanmaz.

Enişteşiyle değilse de ablasıyla muhakkak bu işleri konuşuyordur. Ablası ondan çok yaşlıydı.

Köyde Zeynep'i alacaklı az değildi. Ama o bağ bahçe işine varamazdı. O, bu işler için yaratılmamıştı. Onu alan evde beslemeli, evde tutmalıydı. Nerede böylesi...

Mehmet'in en çok beğendiği yer, Uludere'nin üstündeki köprü idi. Oraya çıkar, ortasına kadar yürür, parmaklıktan usul usul akan suyu seyrederdi. Suyun dibindeki renkli taşlar, yukarıdan düşmüş öte beri kolayca görünüyordu. Yelin estiği sırada suyun yüzü karışıyor ve ufak dalgacıklar oluyordu.

Su her zaman için soğuk ve içmek için çok güzeldi. Yalnız ilk yazda dağlardan aşağı inen sellerle Uludere yatağından taşıyor, kenarındaki bütün kumluk alanı kapladığı gibi suya yakın evlerin içine de giriyordu.

Uludere'nin hikâyesini anlatanlar, "Kıyısı boyunca var git, denize ulaşırsın emme iki üç günlük yola dayanmak gerek." derlerdi.

Hızır Ağa balık tutmakta usta idi. Nereden, ne zaman tutulacağını bilir, oltalarını hazırlar, kepçe ile yakaladığı incecik balıkları iğnelere geçirerek oltasını suya salar, bekler, sonra birden oltayı çekerdi yukarıya. Bu balıklar kasabada iyi para ediyordu. Balık yemeye alışık olanlar geri çevirmezlerdi. Aşçılar da genellikle alıyorlardı.

Hasat vaktine doğru kuzular hayli büyümüşlerdi. Buzağılar da nerede ise dana olacaklardı. İkisi de dişi idi. Bunlar için Hızır Ağa:

– Netmeli bunları, diyordu. Anaçlaşıncaya kadar hep beslemek gerekir. Bizim dam biraz dar, almaz fazla sığırı. Sonra bakımı da zor olur.

– Ben bakarım, diyordu Mehmet.

– Bakarsın, bakarsın emme sen askere varınca ben bunlarla baş edebilir miyim, iki iken dört olurlar. Bakarsın kışın sonuna doğru iki daha gelir.

– Dide, ırgat da tutarız.

– Irgat ha? Kimi tutacaksın, Zeynepgili mi?

– Dide, Zeynepgil davara bakar mı? O, saçlarını bile ablasıgile taratıyor.

Öte yandaki evden su için gelenler oluyordu. Çeşme, sıra evlere biraz uzakçaydı. Sonra yazları çeşmenin suyu azalır, parmak gibi akmaya başlardı. O zaman bakracını, testisini alan düşüyordu Hızır Ağa'nın avlusuna

Hızır Ağa bundan yakınmıyordu. Çünkü kahveye kadar gitmiyor, gelenlerle iki laf ediyordu.

Çoğu zaman yandaki komşuların kovalarını Mehmet dolduruyor, çitin üstünden uzatıyordu.

Mehmet'i görenler onu kasabadan varıp gelmiş bir

delikanlı sanırlardı. İşlerini bitirdikten sonra tertemiz giyiniyordu.

İki can, ilk yazdan beri bağcılık yapmakla bile geçinirlerdi ama ineklerin sütü gürdü ve iyi yağ çıkartıyorlardı. Yalnız yağcılık yapsalar gene işleri sürer giderdi.

Hayvanların işleriyle uğraştığı için Mehmet hasat işleriyle uğraşamadı. Bunu, eşeğine binerek giden ve ahlat ağacının gölgesinde otururak ekinleri biçen ortağı ve işçileri seyreden Hızır Ağa yapıyordu.

O, ekinin orağa, tırpana geleceği zamanı çok iyi bilirdi. Onun dediği zaman ekin biçilirse taneler hiç yerlere saçılmazdı.

Ekinin eve girdiği yoktu. Hızır Ağa idaresine göre buğday alır, hayvanlara göre arpa biçtirir, gerisini hep sattırırdı.

Bağdan da iyi para geliyordu.

Komşular:

– Gayri ağa parayı koyacak yer bulamıyor, derlerdi.

Kış için yazdan hazırlanmak gerekirdi. Buğdayı, bulguru, fasulyeyi, mercimeği, pekmezi, sirkeyi, daha ne lazımsa harmandan başlayarak hazırlanır, ambarlara çekilirdi.

Avludaki erik öyle yemiş döküyordu ki yemekle, komşulara vermekle tükenmiyordu. Bunun için komşulardan biri toplayıp kurutuyor, pestil yapmak için bazen kaynatıyor, bazen tepsilere sererek kurutuyor, pestili dürüp bir kısmını da Hızır Ağa'ya veriyordu.

Kışın bu pestilleri suda ezerek hoşafını yapmak çok iyi oluyor, kesme hamura, pilava katıldığı zaman tadına doyulmuyordu.

Hızır Ağa, tarhana gibi bulgur da yaptırıyor, fasulye de alıyor, pekmezi de unutmuyordu.

Kışın güzel havalarda avludaki karları aralayıp fırını yakıyor, bir haftalık ekmeği birden yapıyorlardı.

Arada bir Zeynep'in yeğeni Güllü su almaya geliyordu. Bu, on yaşına varmış bir kızdı. Üç yıl okumuştu köyün okulunda. Küçük Hüseyin dedikleri babası onu büyüdü diye okuldan almıştı. Kız başı örtülü olarak geliyordu.

Hızır Ağa, Güllü suya geldikçe takılıyordu:

– Kız Güllü, teyzengil neden gelmez de sen gelirsin?

Güllü sırıtıyor:

– Teyzemin işi başından aşkın, diyordu.

Sonra bu soruyu teyzesine yetiştiriyor, biraz sonra Zeynep çıkıp geliyordu.

– Beni aramışsın Hızır Ağa'm, benden bir isteğin mi vardı?

Hızır Ağa gülüyordu:

– Senden ne isteyeceğim ki be kızım, gelmedin de meraklandım.

– Sağ ol Hızır Ağa, bir işin varsa göreyim.

– İşleri bırakır mı Mehmet? Sen otur hele, iki laf edelim.

Mehmet bu konuşmalardan biraz kuşkulanıyordu ama ihtiyar adam insanları iyi tanıyordu. Hiçbir zaman açık vermezdi.

Dede bir yandan da torununu rahatlatıyordu:

– Bu genç kadın bana varıp da ne görecek? Beni ona eş yapmazlar. Olsa olsa malımda gözleri vardır da ondan isterler evlenmemizi. Bu işi Küçük Hüseyin zorlayıp durur. Şimdi Güllü'yü salıyorlar bu yana. Bir iki

yıl sonra sana yamamak isterler. Nuriyegil bu kocadan çok çekmiştir. Evde kim varsa adamı acından öldürür. Var mı açıktan gelecek mal, gözü oradadır.

Sonra Mehmet'e takılıyordu.

– Nasıl Güllü'yü gözün tutuyor mu?

– Yok be dide, diyordu Mehmet. Ben kim, evlenmek kim? Ben dünyayı yeni yeni öğreniyorum. Sonra askerlik var.

Meraklıydı Mehmet, bazen soruyordu:

– Dide, bu Uludere denize kadar varır derler. Deniz ne yanda?

Hızır Ağa:

– Oğul, diyordu. Sana öğretmen kitaplar verir ki dünyayı öğrenesin diye. Okumadın mı?

– Okuyorum dide. Ama bilemiyorum. Dünyanın toprağı bir bölükse onun iki katı kadar su varmış. İyi emme bu su neyin içinde durur?

Hızır Ağa gülerek anlatıyordu:

– Oğul, su boşta durmaz. Toprağın üstünde durur. Bu deniz dedikleri tuzlu suyun altında toprak vardır. Aslına bakarsan dünyada toprak daha çoktur. Görünürdeki toprak azdır.

– Seninle kasabaya vardık dide. Oradan da baktık mı daha uzakta dağlar görünür. Bunun sınırı yok mu?

– Bir yerde sınır bulamazsın oğul. Bu yollar var ya, bu yollar insanları kasabadan şehre, şehirden öteki şehre vardırır. Dünyayı dolanır durur yollar.

– İstanbul dedikleri yer ne yanda dide?

– Günün battığı yere düşer.

– Sen oraya vardın mı?

– Askerlikte iki yıl orada durdum.

– İstanbul'un evleri kasabadaki gibi mi?

– Yok be oğlum, kasabada ne var ki! İstanbul'a vardığın zaman öyle evler göreceksin ki yedi sekiz katlı. Bir köy halkını bu evlere soksan kaybolurlar. Sonra ulu camiler vardır. Binlerce insan orada namaza durur.

– Minare dedikleri kuleleri varmış.

– Vardır. Senin kavalın gibi bu minarelerin içleri oyuktur. Merdiven yapmışlardır, içinden yukarı çıkar, orada ezan okurlar.

Mehmet okuyor ama bir de dedesinden dinlemek istiyordu. Dağda, çobanlıkta büyümüş olan çocuk ne bilecek dünyayı. Kullandıkları eşyayı bile bilemiyordu. Her kabın adını ayrı ayrı soruyordu.

TOPRAK ANA

Kışlık yiyeceklerini, yakacaklarını eve taşımış, satacaklarını satmış, bağı bozup pekmezi kaynatmış, ağaçların yemişlerini de toplamışlardı.

Mehmet güçlü ve sağlıklıydı. Bahçeyi ve damı da kışa hazırlamışlardı. Çoban oğlan:

– Dede, dedi. Biz de bu evi taştan yaptırsak da damına kiremit çektirsek kış ortasında odanın içine kar suyu inmez.

– Eyi dersin oğul, dedi. Kiremiti bilirim ama köyde taştan yapı fazla yapılmaz.

– Dede okulu nasıl taştan kurmuşlar?

Artık dide demiyor, dede diyordu. Öğretmişti ona ihtiyar adam.

– Bak oğul, diyordu. Okul hükûmet işi, devlet işi. Bu bizim evler köylü işi. Bizler toprak adamlarıyız. Toprak ne verirse onunla yetiniriz. Ne yaparsın, köylü kısmı fakir olur.

– Dede, zenginleri de var. Neye onlar hep kerpiç ev kurarlar?

– Böyle alışmışlar. Ben sana diyeyim, bu evlerde, bu kerpicin içinde yaşayanlar daha sağlıklı olurlar. Biraz daha eyisini yapmak var. Ama kasabada gördüğün çimento yapılara kulak asma. Onlar kolayına ısınmazlar. Sonra güneşi de çok çekerler. Sen yolda çıplak ayakla giderken toprağa basarsın. Çünkü taşa basarsan taş sıcağı çekmiştir, ayağını yakar. En iyisi tüm ağaçtan, tahtadan ev kurmak, içini kireçle sıvamak. Bunlar hep topraktan çıkar. Kireç de kerpice katılan saman da topraktandır. Bakarsan ağaçlar da topraktan çıkıyor. Sen koyunlarını okşadın mı ellerin yağ kokar. Demek koyunların yedikleri yeşil otta bile yağ var. Böyle olmasa inekler eti, canı nereden alacaklar?

– Bu içtiğimiz su da topraktan mı çıkar?

– He, ya. Topraktaki ıslaklıkla ağaçlar büyür, korular, ormanlar yetişir, bunlar yağmuru çekerler.

– Havada yağmur dediğin su nasıl duruyor?

– Yemek pişerken yemek kabından beyaz duman çıkar ya. İşte bu buğudur. Bütün denizlerden akarsulardan buğu çıkar, bunlar havada duman gibi dolanır, sonra sırası geldi mi yağmur olup, kar olup inerler toprağa.

– Dede desene her şeyin başı toprak.

– Öyledir oğul. Toprak, üstündeki bütün canlıların anasıdır.

Mehmet de öğretmenin verdiği beşinci sınıfın kitabından çok şey öğreniyor, bir bir bunları dedesiyle konuşuyordu.

Tarlalar sürülmüş, bağlar bellenmiş, ağaçlar yaprak dökmüş. Gerekenler budanmıştı.

Evin bahçesi artık şenlikli bir yer olmuştu. Yeni yetişen asmalar çardağa tırmanmış, altına gölge etmişti. Bu çardaktan bile yemek için çok üzüm salkımı kesmişlerdi. Bunların içinde beyaz üzüm, kara üzüm, kızıl üzüm de vardı.

Dedenin bulup bahçesine diktiği bir ufacık üzüm vardı ki bu kolaylıkla saklanıyor ve salkımı ile kışa dayanıyordu.

İki koyun bayağı büyümüş, irileşmişlerdi. Seneye dişi koyun ana olacak, yavru yapacaktı.

Zeynep'in eniştesi, Nuriye'nin kocası olan Küçük Hüseyin sık sık Mehmet'e takılıyor,

– Oğul, diyordu. Şu koçu bir boğazlayalım da gözümüz et görsün.

Mehmet'in böyle takılmalara canı sıkılıyor,

– Kasabada et mi kalmadı, diyordu. Göz dikmeyin bizim koyuna.

Bu adamı hiç sevmiyordu. Küçük Hüseyin köyde açgözlülüğü ile tanınmış arsız bir adamdı. Tarlalar iyi mahsul veriyordu ama ne karısına yedirirdi ne de kızına. Onlar ölmeyecek kadar aş yerlerdi.

Küçük Hüseyin, Zeynep'i de yanında barındırmaz-

di ya ama karısı Nuriye sık sık hastalanıp yatıyordu. Sonra Zeynep'te hem gözü vardı hem de o Hızır Ağa ile evlenirse bütün mallar baldızına kalacaktı. Bu nedenle Mehmet'in gelmesini de iyi karşılamamıştı.

Fakat Hızır Ağa torununda hoşnuttu. Evde bir kadın olsa ona bu kadar iyi bakamazdı. Yemesi, içmesi, rahatı, giyinmesi yolundaydı.

Öte yandan Zeynep, Mehmet'e de yanaşıyordu.

– Kardeş, diyordu. Sen kız evlat mısın ki bütün işleri yaparsın? Erkek adam kadın işi ile uğraşır mı ki?

Sık sık geliyor ve Hızır Ağa ile konuşmaya dalıyordu. Bir ara enişte sinden şikâyetçi olur, sonra kendi talihsizliğini söylerdi.

Hızır Ağa yanına gelen, hiç sıkılmadan konuşan bu genç kadını istemezlik etmiyordu. Hâlâ yüzüne karşı,

– Gel hele Zeynep, diyordu. İki laf edelim, benim de gözüm gönlüm açılsın.

Ona börek yaptırır, poğaça yaptırır, her zaman pişmeyen yemeklerden yaptırır, birlikte yerlerdi.

Mehmet, evlerin çoğunda yemeklerin masada yendiğini görmüş, ihtiyar adamı zorlamış, bir masa ile dört sandalye yaptırtmıştı.

Bu masanın üstünde yemiş tabağı veya kır çiçekleri dururdu. Oğlanın ince bir duygusu varmış, zorla değil ya. Hızır Ağa da bu yeşillikleri yadırgamıyordu.

Yazın bahçeye de masa koyuyorlardı. Orada, çardağın altında yemek yemek hoş oluyordu.

Artık yemeğe ellerini sokmuyorlardı. Herkes yiyeceğini tabağa alıyor, kaşıkla, çatalla yiyordu. Ekmeği de bölmek yoktu. Bıçakla dilim dilim kesiyorlardı.

Son kez kasabaya vardıkları zaman Hızır Ağa bir mağazanın önünde durmuş, kasabalıların giydikleri kışlık terliklere, ince çoraplara bakmış ve mağazanın sahibine bunların fiyatını sormuştu. Adam:

– Ağa bunlar köylü işi değil, demişti.

Hızır Ağa çok kızmıştı.

– Köylü olduksa günaha mı girdik? Ben senin görmediğin memleketleri görmüşüm.

Adam hemen yumuşamış,

– Darılma ağa, demişti. Köylerde bunlar kullanılmaz da ondan ötürü söyledim. Alacağın varsa neye satmayayım?

Hızır Ağa almıştı o kışlık terliklerle çorapları. Sardırmıştı. Mehmet bundan kuşkulandı ama ses etmedi.

Köye vardıkları zaman Zeynep seslendi:

– Hızır Ağa, kasabaya vardın da bana ne aldın?

– Ayakların üşümesin diye terlik aldım sana, dedi ihtiyar.

Zeynep bu terliklerden ve çoraptan çok hoşlandı. Gözleri doldu.

– Ağam, köylü ayağına gider mi bunlar?

Hızır Ağa:

– Şehirlinin ayağı başka mı olur be Zeynep, dedi. Senin ayaklarının ne kusuru var?

Bu terlikler gibi daha önce mendil, başörtüsü, tarak, dikiş makası, iğne, iplik gibi şeyler de alırdı Hızır Ağa. Hatice Ana onu böyle şeyler almaya alıştırmıştı.

Zeynep'i isteyenler de az değildi. Ama bunlar da ya evliydiler ya da çok ihtiyar. Kadın bundan söz ederken,

– Bunca zaman bekledim, öyle bir ihtiyara mı varacam, derdi.

Hızır Ağa takılıyordu.

– Öyle dime be kız. Ben de ihtiyarım.

Zeynep içini çekiyordu.

– Sen başkasın Hızır Ağa.

Zeynep onunla evlenmeye çoktan razıydı. Ama Hızır Ağa'nın ona he dediği yoktu. Kadının sesinden, gelişinden, elinden, ayağından hoşlanıyordu ama onunla evlenmeye yanaşmıyordu. Gelsin, yesin, içsin, otursun, konuşsun bu yeterdi.

Küçük Hüseyin'in onun bahçesindeki kuyusunda, avluda yetişen ağaçlarında, damındaki hayvanlarda bile gözü vardı. Hızır Ağa bunları anlar,

– Benimkinden çok malın var, derdi. Senin gibi varsız komşu görmedim.

Adam pişkin ve yüzsüzdü.

Kış gelip de bahçe sefası ortadan kalkınca üç göz eve kapanıp kalmışlardı. Mehmet sık sık dama gidip hayvanlara bakıyordu. İnekler sütü kesmişlerdi. Danalar bayağı büyümüş, analarının boyuna varmışlardı ama ağırlıkları daha o kadar değildi.

Biri erkek biri dişi koyunlar artık kuzuluktan çıkmışlardı. Bütün hayvanlar birbirine alışmıştı. Eşek bile yemliğine uzanan koyunlara ses etmiyordu. Dışarısı soğuk olduğu için ihtiyar köpek de dama alınıyordu. Hiçbir hayvanın ötekini yadırgadığı yoktu.

Süt işi kalkmıştı ortadan. Yalnız tımar vardı. Buna da Mehmet alışıktı. Hayvanlar onu uslu uslu bekliyordu.

İki günde bir olsun, Zeynep örtünüp onlara geliyor,

kapının ipini çekip içeriye giriyor, ayakkabılarını kapının içinde bırakıp aba terlikleri giyiyor ve onların oturdukları odaya geliyordu.

Bir sabah gelişinde Mehmet bakkala kadar gitmişti. Dedesinin tütününü alacaktı. Hızır Ağa kendi odasındaydı. Zeynep onun öksürüğünü duyup kapıyı açtı. Gözüne ilk çarpan karyola oldu. Genişçe bir demir karyola kurulmuştu bu odaya. Yanında bir dolap, dolabın üstünde bir su bardağı ve bir gece lambası duruyordu. Karşıda sedir gibi bir yer vardı. Üstüne bir şilte atılmış, daha üstüne dokuma bir örtü serilmişti. Hızır Ağa orada oturuyordu.

Zeynep kapının eşiğinde durdu.

– Burası soğukça değil mi Ağa, dedi.

Hızır Ağa:

– Sırtım kalın, dedi. Bu pencereden yol daha iyi görünüyor. Mehmet'i gözlüyorum, bakkala kadar gitti.

Zeynep sedirin üstüne ilişti.

– Varsa Mehmet, yoksa Mehmet, dedi. Başka bildiğin yok ağa.

Hızır Ağa:

– Ne ideyim, dedi. Oğlumdan hayır görmedim Hatça da öldü gitti. Kaldım bir başıma. Bu oğlan çıktı geldi. Elimi işe sürdürmez. Allah razı olsun.

– Desene çobanın eline kaldın?

Hızır Ağa:

– Ağzından çıkan lafa sahip ol Zeynep, dedi. Ben Hatça'nın dirilik zamanında bile bu kadar rahat etmemiştim. Bu oğlanı yermekten ne anlarsın? Sana bir kötülüğü mü var?

Zeynep:

– Yok be ağam, dedi. Ne diyeyim, ben de Mehmet'in kötülüğünü görmedim. Gelgelelim, ne de olsa bir erkek delikanlı. Kadın kadar bakamaz sana.

– Benim daha iyi bakıma ihtiyacım yok Zeynep.

– Ağa ne didimse beni terslersin, varıp gideyim.

Hızır Ağa:

– Vardın geldin, biraz otur dinlen, dedi. Mehmet'i çekiştirirsin de ben ondan ötürü darılırım sana.

Zeynep biraz kızararak,

– Sana bir şey diyeyim mi ağa, dedi. Bu oğlan gelmeseydi ben senin her işini görür, Küçük Hüseyin'in kahrından da kurtulurdum.

Hızır Ağa:

– Bana bak Zeynep, dedi. Sen genç bir kadınsın. Senin eli kolu tutar bir erkeğe ihtiyacın var. Ben ihtiyar bir adamım.

Zeynep:

– Öyle dime be ağa, dedi. Benim erkekte gözüm yok. Olsaydı bunca isteyenden birine giderdim. Ben eniştemin elinden kurtulmak isterim. Parası mı yok, adamı mı yok? Ne mutfakta aş var ne ocakta ateş. Kendisi varıp kahveye gider, biz aç acına, ötüşüp duralım. Ablama da günah, o yeni yetişen Güllü'ye de günah. Tuza banıp yufka yemeği yimekten içim bunalıyor. Üstelik ne der bilir misin?

– Nereden bileceğim Zeynep, sen diyiver.

– Der ki şu ihtiyarı kandırıp da evine yerleşemedin.

Artık işler açığa vurulmuştu. Hızır Ağa:

– Beni kandırıp da nideceksin, dedi. Ben hemen öl-

düm mü ki malıma konasın? Sonra benim torunum var.

– Sen öyle dersin ama o ne der bilir misin?

– Söyle de bileyim.

– Bir çobanı sürüp çıkartmaktan geri mi kalırım, der.

Hızır Ağa:

– Bu adam nasıl çıkartırmış benim torunumu?

– Ben buraya varırsam dermiş ki torununun senin avradında gözü var, eyi bakın çevrene dermiş.

Hızır Ağa:

– Zeynep be, dedi. Tut ki küçük oğlan sana göz koydu. Bana düşen onu evimden kovmak mı olur? Bu rahatı kim verdi bana? Kim çalışır durmadan çevremde? Hele bak şu yataklığı bile o aldı getirdi. Yer yatağında rahat etmem diye.

Zeynep:

– Eyi olmuş, dedi. Ama iki kişilik bu yatak.

Hızır Ağa:

– Ben öyle istedim, dedi. Yerde yatmaya alışmışım. Açılır, dönerim; düşerim, alacaksan genişçe bir yataklık al, dedim.

– Mehmet nerden bilir bu yataklığı, neyi?

– O cin gibidir. Okulda görmüş öğretmenlerin yatağını. Kendine de aldı bana da. Varıp ocaklı odaya geçelim Zeynep. Orada da sedir var.

İKİNCİ KADIN

Mehmet gelmiş, kapının yanında Zeynep'in karlı çıyakkabılarını görünce içeriye girmemiş, dama gitmişti. İşittiği bir iki lakırtı onun canını sıkmıştı. Konuşmanın sonuna yetişmişti.

Ocaklı odada konuşmalar duyunca girdi içeriye, tütünü bıraktı ve çıkmaya hazırlandı. Dedesi:

– Hele otur, bir ısın, dedi.

– Yok dede, dedi Mehmet. Siz rahatınıza bakın.

Mehmet çıkmıştı. Hızır Ağa:

– Duydun ya, dedi. Ben seninle burada, ocak başında yalnız kalıp âşıktaşlık edeceğim, böyle dimeye getirir.

– Getirsin, dedi Zeynep.

– Ben torunumdan geçemem, dedi ihtiyar adam. Bana karıdan çok işimi görecek, benim ölmemi beklemeyecek insan gerek.

Zeynep haykırdı:

– Hızır Ağa, eğer senin ölümünü beklersem Allah benim canımı seninkinden önce alsın. Benim derdimi anlamıyorsun sen. Ablamın kahrı, eniştemin kahrı yetiyor bana. Buraya atıyorum kendimi biraz rahat soluk alayım diye. Malında gözüm varsa gözüm çıksın. Senin malında gözü olan Küçük Hüseyin.

Hızır Ağa:

– Bak Zeynepgil, dedi. Bu işin bir yolunu buluruz, alırım seni buraya, emme Mehmet'le kavga etmek yok.

– Mehmet'in nesi var be Hızır Ağa'm? Kız gibi oğlan.

– Bu iş olursa yasalara göre olur Zeynep. Gelirsin buraya. Ben yaşadığım kadar benimle, daha sonra Mehmet'le otursun. Mehmet eyi oğlandır. Sen bakma onun çobanlık ettiğine.

– Bundan yana hiç sıkıntın olmasın Hızır Ağa'm.

Dışarıda lapa lapa kar yağıyordu. Yoldan geçenlerin izleri hemen örtülmüştü. Hızır Ağa kapıya çıkıp seslendi. Mehmet'in sesi mutfaktan geldi. Yemek işiyle uğraşıyordu.

Zeynep gittikten sonra Hızır Ağa yemekte torununa,

– Bak oğul, dedi. Şunun bunun lafına kanma. Sen benim oğlumun oğlusun. Babandan hayır görmedim,

bir işin ucundan tutmadı, benim istediğim kızla evlenmedi, vardı ananı aldı. O da çelimsizin biriydi. İkisine de Allah rahmet eylesin. Bak oğlum, ben kendimden çok bu Zeynep'e acırım. Sana da söylerim işte. Benim kadında gözüm yok. Olsa da ne işe yarar, varmış yaşım seksene. Sen de bir düşün, bu Zeynepgil kötü kadın değildir. Talihsizdir zavallı, bakmıyor eniştesi ona. Zaten onun kendine bile hayrı yoktur.

– Gözün olsa kim ne diyecek, dedi Mehmet. Sen alacaksan al. Bana ne laf anlatırsın? Zeynepgilin sıkıntısını ben bilmez miyim?

– Sana da danışırım oğul.

– Ben sana onu al dirim, dede.

Hızır Ağa bu kadarını yeterli buldu. Zeynep, arayı soğutmadan gene gelmişti. O zaman Hızır Ağa:

– Beri bak kızım, dedi. Buraya gelirsin, yer içersin, geçinirsin. Buna hiç diyeceğim yok, gelgelelim benim de şartlarım var.

– Nedir, dedi Zeynep.

Bu konuşma Mehmet'in yanında oluyordu. Hızır Ağa:

– Bana kalsa ihtiyar inekle kalırdım, dedi. Burada bir genç inekle iki buzağılıktan çıkmış yavru, iki de koyun var, bunlar hep Mehmet'in eliyle oldu. Bahçeyi o yoluna koydu. Çiçeği o yetiştirdi. Ben torunumla eyi geçinmeni isterim.

Zeynep:

– Ben Mehmet'in anasıyla aynı yaştaydım, dedi. O köyde oturdum benim adamla. Mehmet benden yirmi yaş küçüktür. Bana ne ziyanı olur Mehmet'in?

Hızır Ağa:

– Enişte gil de şartlar koyar, dedi. İlle belediye nikâhı ister.

– Bundan ne ziyan gelir, dedi Zeynep.

– Ne gelecek, dedi Hızır Ağa. Arkasından miras davası gelir.

– Ben burada işçi karı gibi mi duracağım?

– Yok be Zeynep, bir imam nikâhı yaparız, kimsenin bir diyeceği kalmaz.

– Düğün dernek etmez misin?

– Hayır kızım, ben bu köye rezil olamam. Ben seni rahata kavuşturmayı düşünüyorum.

– Eniştem başlık parası da ister.

– Benden bu yaştan sonra hava alır Zeynep.

Zeynep pazarlıktan pek memnun değildi. Fakat enişte sinin evindeki yaşantısı da çekilir gibi değildi. Aradan iki gün geçmeden Küçük Hüseyin'in evinden bağırtılar geldi. Komşular ayaklandı. Zeynep ayakları çıplak karlı yola fırlamış, oradan yandaki komşuya sığınmıştı. Küçük Hüseyin, elinde bir kürek sapı ile kapıya dayanmıştı. Öldürecekmiş Zeynep'i.

Sağdaki komşu çıktı kapıya.

– Kimi öldürüyorsun sen, dedi. Yetmedi mi köydeki arsızlığın?

– At dışarı Zeynep'i diyorum sana.

– Ben senin rezilliklerine uyamam. Kapıma gelmiş, sığınmış. Atar mıyım? Muhtara danış, öyle gel.

– Bana bak, ben bu Köprüköy'ü yıkarım.

– Yavaş ol, köyde senin de malların var.

Hızır Ağa kapıya çıkmış, oradan bu çatışmaları

dinlemişti. Bir süre sonra komşu, başına dert ettiği Zeynep'i kapıdan salmıştı dışarıya. Kadın da Hızır Ağa'nın evine girdi.

Aradan çok geçmeden Küçük Hüseyin muhtarı alıp komşusunun kapısına, oradan da Hızır Ağa'ya gelmişti. Küçük Hüseyin:

– Baldızımı sen almış, kapatmışsın evine, dedi.

Hızır Ağa:

– Doğru konuş, dedi. Zeynep'i kürek sapıyla dövmeye kalktın, o da komşuya kaçtı, komşu başına dert açmak istemedi. Zeynep de bana geldi. Bunca yıllık komşuyuz, bu senin ettiğin eziyete kimse dayanamaz.

Küçük Hüseyin:

– Ver Zeynep'i bana, dedi.

Hızır Ağa seslendi. Zeynep arkasına geldi, oradan konuştu.

– Gayri senin kahrını çekemem enişte. Varmam evine.

– Varacaksın.

– Varmayacağım.

Küçük Hüseyin eve girmeye çalıştı. Zeynep:

– Sen şöyle beri dur ağa, dedi. Varsın gelsin de göreyim.

Komşuda kalan kürek sapı elindeydi. Küçük Hüseyin gözü ile baldızını bir ölçtü, kıvıramayacağını anladı.

– Ben senin eniştenim, dedi.

– Ben seni adam bilip evine sığındım, dedi Zeynep. Gayri gelmem senin evine.

– Burada mı kalacaksın?

– Hızır Ağa istediği kadar burada kalırım.

– Sen bir genç kadınsın.

– Bunca isteyenler oldu virmedin, araya girdin.

– Senin burada durman ayıp olur.

– Beni Hızır Ağa'ya yanaş diye yollayan sen değil misin?

– Ben seni böyle parasız pulsuz virmem.

– Alan kim, satan kim, sen neyim oluyorsun? Ben gayri burada kalacağım.

Hızır Ağa:

– Yeter gayri konuşma, dedi. Sen çekil içeriye. Muhtar, sen de hocayı al, iki de şahit bul, getir.

Hüseyin:

– Böyle nikâh olmaz, dedi. Belediyeye varacaksın.

Hızır Ağa:

– Sen Nuriye'yi belediye nikâhıyla mı aldın, dedi. Zeynep, adamına belediye nikâhıyla mı vardı?

Küçük Hüseyin:

– Bu belediye nikâhı yeni çıktı, dedi.

Hızır Ağa:

– Öyle, dedi. Ama ben rahmetli Hatice'yi alıp kasabaya vardım, belediyeye yazıldık. Şimdi köyde muhtarlar da yapıyor bu işi, neye duruyorsun sen?

– Ben belediye nikâhı olmadan virmem.

– Senden isteyen kim?

– Ağırlık ne vereceksin?

– Benim eşeğin semerini virsem yetmez mi?

Küçük Hüseyin:

– İhtiyar, dedi. Bu yaşa varmışsın, benim başımı belaya sokma.

Hızır Ağa kapıdan çıktı.

– Seni şurada tepenin üstüne yere çakarım, ihtiyarın ne olduğunu gösteririm sana, dedi.

Muhtar:

– Dövüşe gerek yok, dedi. Anlaşın.

Hızır Ağa:

– Anlaşma bu, dedi. Buraya hoca gelir nikâh yapar. Zeynep de üstünde başında ne varsa onlarla kalır benim evimde. Başka bir yolu yok.

– Ben düğün dernek de isterim, dedi Hüseyin.

– Hevesini kızın Güllü'ye sakla, dedi Hızır Ağa.

Küçük Hüseyin bağırıp çağırdı. Komşuları başına toplamaya uğraştı, kimse ondan yana çıkmadı.

Muhtar hocayı alıp geldi, iki de komşu çağırdı. Zeynep başı örtülü olarak odaya girdi. Hoca nikâh duasını yaptı, muhtar da nüfus kâğıtlarına işlemek üzere aldı.

Muhtarla hoca:

– Allah dirlik düzenlik versin, bir yastıkta kocayın, dediler.

Mehmet cam bardaklarla çay dağıttı. Yapılacak iş kalmadı, Hızır Ağa gerekli parayı da verdi ve onları kapıya kadar götürdü.

Küçük Hüseyin'in evinde bağırtılar kopuyordu. Hızır Ağa kapıyı kapattı ve torununa sordu:

– Mehmet, ne yemek var oğlum?

– Tarhana çorbası, dedi Mehmet. Yanına ekmek doğradım, tereyağında kızarttım. Sonra etli kuru fasulye, bulgur pilavı var. Bir de pestil ezdim, akşamdan ıslattıydım.

– Eline sağlık oğul, dedi Hızır Ağa.

Yemekten sonra birkaç komşu geldi. Bunlar on-

lardan su alan köylülerdi. Mehmet gelenlere kahve dağıttı. Zeynep'in gözleri ağlamaktan kızarmış, yüzü biraz solmuştu.

Hızır Ağa, bu genç kadına ne olduğunu soranlara,

– Ee, diyordu. Taze gelin, hem ağlar hem varır gider.

Zeynep artık eniştesinin yaptıklarının canına yettiğini söylüyordu. Zaten bunu komşuları da biliyorlardı. Kimi elde örme bir çorap, kimi bir eteklik renkli basma, kimi de helva yapıp getirmişlerdi.

Kar durmadan yağıyor, dağı taşı örtüyordu. Ama Hızır Ağa'nın ocağının bacası karlarla, karakışla dövüşür gibi tütüp duruyor, bir yandan kütükler yanıyor, bir yandan da kenarda duran kütükler kızışıyordu.

Akşama doğru Zeynep güzel bir hamur açtı. Yarısı kıymalı, yarısı peynirli tepsi böreği yaptı. Bunu çevire çevire mangalın üstünde pişirdi, bir de mayalı hamurdan lokma döktü.

Akşam yemeği daha neşeli geçti. Mehmet kavalı ile oynak bir hava çaldı. Sonra sürüye çaldığı havaları gösterdi.

Sürüyü toplarken başka hava, suya indirirken başka hava. Sudan çekip çayırda yayılmaya götürürken başka hava üfleniyordu. Mehmet bunları çoban Musa'dan öğrenmişti. Oğlan çok yürekli ve akıllıydı.

Yemekten sonra Zeynep, Mehmet'e yardım etti, kabı kacağı yıkayıp kaldırdılar. Hızır Ağa çekilmişti odasına.

Mehmet:

– Zeynep ana, dedi. Gayri sen de var yat. Bugün çok yorulduk. Elektrik de yandı durdu.

Zeynep sıkıldı:

– Nerede yatacağım Mehmet?

– Nerede olacak, dedi Mehmet. Dedemin odasında. Ona karyola alırken bana iki kişilik almamı söylemişti. Var yanına uzanıver.

– Allah rahatlık versin Mehmet.

– Sana da Allah rahatlık versin Zeynep ana.

Zeynep kalktı, Hızır Ağa'nın odasına vardı. Kapıyı açıp içeriye girdi, sonra ardından kapattı. Hızır Ağa:

– Hoş geldin Zeynep, diyordu. Yirmi yıl önce gelmeliydin ama kısmet bugünlere kalmış.

Sonra sesler kesildi.

Mehmet bir daha hayvanları dolaştı. Sonra da odasına girip yattı. Bu odada da bir karyola, bir dolap ve bir masa vardı. Masanın üstünde okuldan alınmış, kabı kopmuş, sayfaları eksilmiş beşinci sınıfın iki kitabı duruyordu. Mehmet bu kitaplarla çobanlıktan çıkıyor ve dünyayı öğrenmeye çalışıyordu.

YENİ YAŞANTI

İhtiyar adam, bu genç kadınla evlenince biraz değişmişti. Yavaştan yavaştan daha iyi giyinmeye, daha sık sakallarını düzelttirmeye ve daha sık yıkanmaya çalışıyordu.

Bu tıraş işini kahvede yapamadığı için Mehmet'e sesleniyordu:

– Oğul, sen o Mahmut'a söyle, eli boşalınca bize gelsin de beni de seni de bir güzel tıraş etsin.

Mahmut sakallarını düzeltirken,

– Biraz daha çokça al, diyordu. Bıyıklarımın da yükünü azalt. İhtiyarlıkta insan çok sıkılıyor.

Zeynep'i genelde ortaya çıkartmıyordu. Bahçe ve dam işini hep Mehmet'e yüklemişti. Ama evin bütün işlerini Zeynep yapıyordu.

Doğrusu yiyip içen, giyinip kuşanan genç kadın kendini toparlamıştı artık. Üç göz odada fazla eşya yoktu. Zaten Mehmet kendi odasının işini kendisi görürdü. Hatta akşamları sofra kaldırmaya ve bulaşık yıkamaya yardım ediyor, kapıları kapatıp eve girdikten sonra okuyordu.

Zeynep atmıştı şalvarı ayağından. Kasabalılar gibi etek ve ince çorap giyiyordu. Ev içinde ayağına terlikler, bahçede ayakkabı giyiyordu. Güzel kadındı doğrusu. Küçük Hüseyin baldızını elinden kaçırdığı için bağırıp çağıra dursun, Zeynep yaşantısından hiç şikâyetçi değildi. Hatta eniştesi evde olmadığı sırada yaptığı iyi yemeklerden, ablasına da gönderiyordu. Hızır Ağa buna hiç darılmazdı. Neye darılsın ki? İneklerin ikisi de doğurmuş, birer dişi yavru yapmışlardı. Bol süt alınıyordu artık.

Mehmet sabahın köründe dama gidiyor, hayvanların işlerini görüyordu, şimdi eşekle beraber beş hayvan tımarlanıyordu. Mehmet yaptığı işi iyi yapardı. Zaten hayvanları çok seviyordu.

Çardağı sarmaşık gibi kahkaha çiçekleri ve asma dalları sardığı için Zeynep oraya çıkıyor, bahçede fazla dolanmıyordu. Buna Hızır Ağa'nın izni yoktu.

Su almaya gelenler kadın ya da çocuksa çardağın altında onlarla konuşurdu. Eniştesi suya gelmeye kalksa çekilir, içeriye kapanırdı.

Mehmet hayvanların temizliğinden sonra damı da

temizler, gübreleri evden uzağa götürürdü.

Hızır Ağa artık canının değerini biliyordu. Ömrünü tarlada tüketmeyecekti. Irgat tutmuştu. İki üzüm bağını onlar kazıyor, koruyorlardı. Yalnız budama işini Hızır Ağa yapacaktı. Tarlalar iyi mahsul veriyordu. Bahçeden aldıkları sebzelerden çeşitli yemekler yapıyorlardı.

Can boğazdan gelir, diyen Hızır Ağa kasabada et kesilince hemen alırdı.

Yağı da genellikle sattırmıyordu. Ancak öğretmenlere ayırtıyor, kalanını kendileri yiyorlardı. Börek gibi, çörek gibi, pilav gibi yemekler ne ile pişecekti ya? Para mı tükenmişti ki?

Bir ara komşudan bir eşek daha almış, Zeynep'i de bindirerek kasabaya varmış, kadının istediklerini almıştı.

Mehmet kadının kolunda iki bilezik gördü. Bunlar ucuz şeyler değildi. Hızır Ağa:

– Hatça'dan kalmıştı, dedi. Kısmet Zeynep'inmiş.

Mehmet'in bir şey dediği mi vardı ki? Ne isterse onu yapsın dedesi. Gelgelelim yaşına başına bakmadan erkenden odasına çekiliyor ve eşini de çağırıyordu. Köyün yaşlılarına rastladıkça Mehmet'e söyleniyorlardı:

– Oğul, gelingile göz kulak ol. Yoksa deden yolu tutuyor. Zeynepgil ikinci kez dul kalacak.

Hakikaten adamda bir hâlsizlik, bir solukluk, bir çöküntü başlamıştı. Mehmet arada bir,

– Dede, diyordu. Gereğinden fazla yime. Sen ne de olsa yaşlı adamsın.

İhtiyar adam bu sözün altındaki ihtarı anlıyor ama,

– Oğul, diyordu. Atın ölümü arpadan olsun derler.

Doğrusu Zeynep adamı ille ölsün diye beklemiyordu. Rahatını, bakımını düşünüyor ve iyi hizmet ediyordu. Ama ihtiyar hâlâ dirilik, gençlik yıllarındaymış gibi davranıyordu.

Atın ölümü arpadan olacaktı. Bunu Zeynep de anlıyordu. Daha sonra eniştesi başına dikilecek, yapmadığını bırakmayacaktı. Gerçi Zeynep'in de korktuğu yoktu ama rahatının kaçmasını istemiyordu.

Mehmet'le arası da iyiydi. Oğlanın hiçbir kötülüğü yoktu. Kıskanmamış, Zeynep'i evde çok görmemişti. Hatta kendisinden yirmi yaş büyük olan Zeynep'e ana deyip duruyordu.

Bazen, yemeklerden sonra, Hızır Ağa oturduğu sedirde bir yana kayar, uyur giderdi. O zaman Zeynep:

– Ben bu adamdan gördüğüm eyi davranışı ölen kocamdan görmedim, diyordu. Eli açık, dili tatlı adam.

Mehmet bu fırsatı kaçırmıyordu.

– Zeynep ana, sen bilirsin ya. Ama bu adam kendisini yormasa daha iyi olmaz mı?

– Benim suçum yok, diyordu Zeynep. İnsan kendisini bilmeli.

Adam bahçeye bile çıkmamaya başladı. Birtakım hastalıklar buluyordu kendisinde. Yaşı varmıştı seksenin üstüne. Toprak bu, üstünde çalışan adamı çabuk kocaltır. Köyde bu yaşa varmış, sağ kalmış kaç kişi vardı ki. Çoktan ölüp gitmiş, unutulmuşlardı bile.

Küçük Hüseyin'in kahvede atıp tutmasına kimse aldırmıyordu. Onun elinin sıkılığını, yolsuzluğunu bilmeyen yoktu. Kiminle konuşsa, ne yana baksa,

– Sen kendi işine bak, diyorlardı.

– İhtiyar benim baldızı kendine mi aldı, yoksa o çoban oğlana mı, dediği zaman,

– Çoban oğlana alsa kendisi avluya çıkar, işlere bakardı, diyorlardı. Oğlanın durduğu mu var ki?

Evvelki yıl doğan danalardan öküz olanını çiftlikten istemişlerdi.

Zeynep:

– Dişi danayı da virelim, dedi.

Hızır Ağa:

– Sen ne dersin oğul, dedi.

Zeynep:

– Ona neye soruyorsun ağa, dedi. Bizim hiç lafımız geçmez mi?

Hızır Ağa:

– Damı hayvanla Mehmet doldurdu, dedi. Benim bir ihtiyar ineğim vardı. Öküz de onun yavrusu. Başkasına benim de sözüm geçmez.

Zeynep darıldı, mutfağa girmedi. Bahçede çardağın altında bir gün akşama dek oturdu.

Mehmet mutfağa girip iki kap yemek de pişirdi. Zeynep'i de çağırdı sofraya. Zeynep direndi gelmedi. Ama ikinci gün baktı ki Hızır Ağa yumuşamıyor, onunla bir çekişmeye girdi.

Mehmet, dedesinin bu kadar dayanıklı olduğuna inanmazdı. Adam küçük öküzü satmıştı ama küçük inek kalmıştı. O ilk yeni yılda ana olacaktı.

Zeynep birkaç gece ayrı yerde yattı ama bu da Hızır Ağa'yı çok etkilemedi. Bir iki kez,

– Var yatağında yat, dediyse de fazla üstüne düşmedi.

Mehmet öküze de acıdı ama ne edecekti süt vermeyecek olan bu hayvanı? Çift sürdükleri yoktu. Gerektiği zaman çiftlikten makine geliyor, tarlaların bir yanından girip öte yanından çıkıyordu. Harmanı da makineler yapıyordu. Her tarla sahibi buna yanaşmıyordu. Makine ile biçilen ekinin bereketi olmazmış.

Küçük Hüseyin'in eşi Nuriye bu sıra öldü gitti. Adam bunca yıllık karısının ölümüne yanmadı. Artık evin işi Güllü'ye kalmıştı. Hüseyin'in bir niyeti vardı. Nuriye ölecek ve o da Zeynep'i alacaktı.

İşte böyle düşünen adam su almaya gelen Güllü ile Zeynep'e haber üstüne haber ulaştırıyordu.

– Zeynep, bu ihtiyarı bırak, var ablanın yerini al. Ben sana çok daha iyi bakarım.

Zeynep usanmış, kızla haber yollamıştı:

– Benim nikâhım var, bana böyle laflar dime.

Adam da direndi:

– Hoca nikâhının hükmü yoktur.

Zeynep de:

– Bunca yıllık ablama niye belediye nikâhı yaptırmadın, dedi.

Hüseyin baldızını kandıramadı. Zaten Hızır Ağa bu haberleşmeleri anlamış ve sonunda Güllü'ye,

– Kızım, demişti. Böyle kötü haber taşıma benim eve, Zeynep artık gelemez.

Günler geçiyor, ölenler unutuluyor, dünya gene dönüyor, bir sabah oluyor, ardından bir akşam oluyordu.

Hızır Ağa kendinde derman bulamıyor, her işi Mehmet'e bırakıyordu. Son defa kendi bağının budanmasına gitmiş, torununa göstermişti bu işi:

– Zedeleme korukları, böylece budarsın. Bağ bellendikten sonra tezekleri işle, bir daha bağa adam sokma, toprağı çiğnetme.

Zeynep aç duracak değil ya? Bir iki direnmiş, sonra yanaşmıştı adama. Bu adam yolcu idi. Kendisi daha yaşayacaktı.

– Ağa, diyordu. Sen beni bu evde ırgat diye mi bırakacaksın?

Hızır Ağa:

– Görmez misin, diyordu. Mehmet sana ana der. Senden yana bir şikâyeti yok. O senin eniştenden çok daha iyi insandır. Benim gözüm ardımda kalmaz.

Dedesinin dermandan düştüğünü gören Mehmet, kasabadan belediye hekimini getirdi. Adam, Hatice'nin hastalığında bir iki kere gelmişti.

Hızır Ağa'yı güzelce muayene etti.

– İhtiyarsın, dedi. Az yiyeceksin, kendini yormayacaksın. Keder üzüntü istemez. Kendine iyi bak.

Zeynep bu adama kahve getirdi. O girip çıktıktan sonra hekim sordu:

– Kim bu, dedi.

– Benim kadın, dedi Hızır Ağa.

– Ağa sen yaşına bakmadan bu kadını mı aldın evine? Bunun seni bugüne kadar öldürmediğine şükret.

Hızır Ağa anladı ama ne yapsın,

– Öldürdü say, dedi. Ne yapayım, bir eve bir kadın gerek.

Adam sekseni aşmıştı. Kadın ancak kırkındaydı. Yiyip içiyor, giyinip kuşanıyordu.

Küçük Hüseyin güzün sonunda bulduğu bir dul

kadını aldı evine. Ama bu kadın Nuriye gibi sessiz ve hastalıklı değildi. Tarlalarda, bağlarda çalışmış, katılaşmış, erkekleşmişti.

Bitişik evden sık sık bağırmalar geliyor, su almaya gelen Güllü, Zeynep'e anlatıyordu:

– Babamgil bununla baş edemiyor. Gayri öyle iki lokma ekmeğe razı olmak yok. Kadın tencereyi ocağa koyuyor, hiç bakmıyor vara yoğa. "Aldığın paraları mezara mı götürecen?" diye babamın üstüne çullanıyor.

Zeynep:

– Eyi ediyor, dedi. Dinsizin hakkından imansız gelirmiş.

Güllü'yü isteyenler vardı. O da on üç yaşına yaklaşmıştı. Gösterişli kızdı ama babası dayanıyordu:

– Ben kızımı bağışlamam. Bir milyon isterim. Verdin verdin. Vermedin, daha durma karşımda, başka kapıya var.

Mehmet on altı yaşına varmıştı. Artık bir erkek sayılırdı. Eli kolu tutuyor, tuttuğunu koparıyor, kalınlaşıyor, katılaşıyordu.

Bazı bazı dedesini kucakladığı gibi bahçeye, çardağın altına getiriyor, orada hava almasını sağlıyordu.

On altı yaşında olunca köyde erkeklerin de başını bağlarlardı. Zeynep sağa sola bakıyor, kocasının torununa güzel bir kız arıyordu. Ama Mehmet pek oralı değildi.

– Zeynep ana, diyordu. Askere gitmeden ben kimseyle evlenmem. Hem bu eve başkasını alamam. Dedemin de senin de rahatınız kaçar. Daha yüzüme ustura değmedi.

Güzel delikanlı olmuştu doğrusu. Ayrıca işleri de

çok iyi başarıyor, dedesinin gözü arkada kalmıyordu. Tutulan ırgatlara bakan, paralarını veren, sonra makine parasını ödeyen ve ekini satan o idi.

– Sen yorulma dede, diyordu. Ben işleri görürüm.

Evin önü ve yanı iyice şenlenmişti. İhtiyar adam, yeni yeni meyve vermeye başlayan genç ağaçlara, salkım salkım üzüm yapan asmalara, uçan kelebeklere, açan güllere bakar, derin derin düşünürdü.

– Nerden başıma aldım bu Zeynep'i. Tüketti beni. Tam da yaşanacak çağa geldik. Ye, iç, işlerin görülsün, sen bir ağaca yaslan, canının tadını çıkar.

Ama öksürüyordu. Soluğu tükeniyordu ve kendisine gelmek için bir süre gözlerini kapatıp öyle kalıyordu.

ÖLENLER

Fırtınalı bir kış gecesiydi. Bütün Köprüköy kar yığınlarının altında silinmiş gibiydi.

Mehmet bir iki defa kalktı, fırtınanın ardından gelen köpeğin ulumasını dinledi. Evin içinden dama geçilmiyordu. İlle kapıdan çıkıp bahçeyi dolanmak gerekiyordu.

Hızır dede ile Zeynep'in odasından ses gelmiyordu. Mehmet onları da uyandırmaktan korkarak sabahı bekledi.

Erkenden kalkarak oturma odasındaki ocağın ateşini artırdı, bir iki kütük attı ateşe. Sonra fazla gürültü

etmeden kapıyı açtı. Kapının dışı karla örtülmüştü. Karları tepip kendisine yol açtı, gömüle gömüle ahıra yöneldi. Kapıyı açıp içeriye baktığı zaman yaşlı ineği yere uzanmış gördü. Yanına varınca hayvanın ölmüş olduğunu anladı. Herhâlde köpek bunu sezmiş de ulumuştu.

Mehmet öteki hayvanlara baktı. Buzağılar birbirlerine sokulmuşlardı. Ölen ineğin dişi yavrusu ile sonradan alınan inek yem yiyorlardı.

Kuzular, ayrı bir bölmede tepişiyorlardı. Bunlar altı tane olmuşlardı.

Mehmet, ölen ineği sürüyüp dışarı aldı. Kürekle eve kadar yol açtı, kapının önünü temizledi. Kuyunun da çevresini açtı.

Eve girdiği zaman Zeynep'le karşılaştı. Nereye gittiğini sordu kadın.

Mehmet:

– Zeynep ana, dedi. İhtiyar inek ölmüş. Bütün gece köpek uludu. Kalkıp bakamadım, baksam da neye yarardı ki?

Zeynep:

– Kahırlanma, dedi. Her doğan ölür derler. Hepimiz can taşıyoruz.

Hızır Ağa haberi aldığı zaman elini dizine vurdu:

– Öyle mi, dedi. On dört yaşında vardı bu sarı inek. İyi hayvandı. Çok sütünü aldık. Eh nideceğiz? Bugün ona yarın bana.

Mehmet öğleye kadar uğraşarak toprağı derince eşti ve sarı ineği yatırıp üstünü toprakla örttü, sonra damı iyice temizledi.

Kış bütün azgınlığı ile kasıp kavuruyordu. Ocak

alabildiğine yanıyor, böylece ısınıyorlardı. Komşular evlerinden çıkmıyorlardı. Okul da bir iki gün tatil edilmişti.

Her yanda sular donmuştu. Mehmet süt götürdüğü zaman okulun saçaklarından kol gibi buzların sarktığını gördü. Kahvenin önünde hiç ayak izi yoktu ama içeride sobanın yandığı bacadan belliydi.

Mehmet, dükkânını açmaya çalışan bakkala yardım ederek dedesinin tütününü aldı. Eve geldiği zaman soluğu kesilmişti. Kışın böyle günlerde köprüden gelip geçen de pek olmuyordu. O taraftaki köylerde sinip havanın açılmasını bekliyorlardı.

Böyle havalarda ocağa yakın oturup ateşi seyretmekten başka yapacak iş yoktu. Hızır Ağa:

– Kara gün kararıp kalmaz, diyordu. Elbette hava açacak.

İşte bugünlerde ihtiyar köpek de öldü. Zaten yerinden kalkacak dermanı kalmamıştı. Uzanmış, kaskatı kesilmişti.

Mehmet onu da karşı tarlada bir çukura gömdü.

– Dede, dedi. Gayri mandıradan bir encik almak gerek. İlk yazda oraya varıp bir araştırayım. Köpeksiz olmaz.

– Sen bilirsin, dedi Hızır Ağa. Havalar düzelsin git bak.

Hızır Ağa'nın iyice neşesi kaçmıştı. Artık kimse ile şakalaşmıyor, pek az konuşuyor ve hep düşünüyordu. Mehmet onu açmak, ferahlatmak istedikçe başını sallıyordu:

– Gayri benim yakamı koyver oğlum. Ben bu dünyanın işini çoktan bitirmişim.

Bir hekim getirip sağlığını kontrol ettirmesi önerisine karşı,

– Hekim netsin bana, diyordu. Hekim diri adama, sağlam adama gerek. Ben eskiyip gitmişim oğlum.

Sonra konuyu değiştiriyordu.

– Bilgi diye bir şey vardır. Çok işe yarar ama bir zaman gelir ki bilgi de bir şey ifade etmez. Bak oğul, insanlar bunca araç yapmış, bunca buluşları ortaya atmışlardır. Ama koskoca makineler yapan, havalarda uçan insanlar, daha bir tek buğday tanesi yapamamışlardır. Bu buğday tanesinin içinde neler olduğunu bilirler. Ama bunları toplayıp bir araya getirerek o buğday tanesini yapamazlar. Bitkiler, ağaçlar, bütün canlılar bir tohumdan dünyaya gelir. Bir çekirdek toprağa düşer, vaktini saatini bekler. Toprağın ıslağı tamam oldu mu, güneşin harı kıvamına geldi mi çekirdek canlanır, kabuğunu kırar. Bir yandan toprağa bir kök salar, bir yandan da iki yaprak çıkartır ki bununla soluk alsın. Bütün taneler de böyledir. Senin bildiğin yumurta da bu havadadır. Tavuğun altında ısınır, vakti gelir içinden başı, ayakları, kanatları sağlam, aklı yerinde bir kuş kadar yavru çıkar. Bu yavru kendi başına yaşayacaktır. Bildiğin çekirdeğe benzeyen gagasının ucuyla yumurtanın kabuğunu kırar.

Mehmet dikkatle dinliyordu. Bir köylü olan Hızır Ağa çok şeyler biliyor, çok iyi düşünüyordu.

– Oğul, civciv deyip geçme. Bir tavukta ne varsa onda da vardır. Yumurtadan çıktı mı bakarsın sağa sola başını uzatıp ne görürse gagalamaya başlar. Eşinmesini bilir. Olduğu yerde eşinir, bir adım geriye kaçar, eştiği

yerde yiyecek bir şey var mı diye bakar. Sonra su içer. Gagasına alır suyu, başını diker yukarıya yutar suyu. Onun bir ısınmaya bir de korunmaya ihtiyacı vardır. Yoksa bütün işini kendisi görür.

Hızır Ağa içini çekiyordu.

– Mehmet oğlum, benden sonra ne olacak? Bunu iyi hesapla. Seni rahat komazlar. Gelgelelim bu malların hepsi senindir. Benden sana bir kerpiç evle bir kocamış incir ağacı, bir de kuyu kalır. Damdaki malların hepsi senin. Yumuşak davranıp malını kaptırma. Zeynep ananı da elin eline bakacak duruma getirme. Yesin, içsin, giyinip kuşansın. Uzansın yatsın, dolansın işlere baksın. Ama sen onun eline bırakma bütün işleri. Malının sahibi, evinin adamı ol.

Bunları dinleyen Zeynep:

– Benim hiçbir hakkım olmayacak mı, diyordu.

Hızır Ağa:

– Hangi şartlarla evlendin Zeynep, diyordu. Benden sana miras olarak bir torunum kalacak. Onunla eyi geçin. O seni elin eline muhtaç komaz. Neyi dilersen alır. Sen bu evin kadını, işinin gücünün sahibi olursun. Ama işine gelmiş de benden sonra bir isteklin çıkmış, sen de razı gelmişsin, çıkar gidersin.

Zeynep içini çekerek,

– Ben bunca yıl sana eşlik ettim, diyordu. Niye bana bir şey bırakmıyorsun ki?

– Benim nem var, diyordu Hızır Ağa. Hepsi Mehmet'in. Sen malı ne yapacaksın? İşte malın içindesin. Sen de işin bir ucundan tut. Sen de içinde yaşadığın mala sahip ol.

Yazın ardından güz, güzün ardından kış, kışın ardından da gene ilk yaz varıp geldi. Hızır Ağa dayanıyordu yaşamaya. Ağrısı, sızısı artmıştı. Rahat soluk alamıyordu. Oturduğu yerde uyuyordu.

Kocası böyle yığılıp kalırken Zeynep daha da etleniyor, daha da renkleniyor, bastığı yerde topuğunun izi kalıyor ve Mehmet'e,

– Bana bak, diyordu. Bana Zeynep ana deyip durma.

Mehmet şaşırıyordu:

– Sen benim anamla bir köyden değil misin? Onunla yaşıt değil misin, beraber okumadınız mı?

Zeynep:

– Senin anan çekti gitti, diyordu. Ana diyerek beni bu yaşta ihtiyarlatma.

– Ya ne diyeyim?

– Ben buraya varmadan önce ne dersen gene öyle de.

– Olur Zeynep abla.

Küçük Hüseyin almıştı başına derdi. Nuriye'nin üstüne gelen kadın ele avuca gelir, söz dinler cinsten değildi. Her sabah bir nöbet kavga sesleri geliyordu. Kadın, Güllü'ye de etmediğini koymuyordu. Zeynep bu sesleri dinleyip Mehmet'e,

– Gördün mü sen karıyı, diyordu. Hakkını söke söke alıyor.

Mehmet:

– Ona Küçük Hüseyin derler, diyordu. O, zayıfın tepesine biner ama güçlü olana yüzü yoktur.

Bir gün, bu kadın iki bahçe arasındaki çiti yıkıp daha rahatlıkla su almayı kafasına koymuştu.

Çardağın altına getirilmiş olan ihtiyar adam ona ne yaptığını sorduğu zaman kadın:

– Ne yapacağım, dedi. Kendime yol ararım. Bir kova su için yola çıkıp bahçeden mi dolanayım.

– Mehmet kızar bu işe.

– Mehmet de kim oluyor? Çobanlıktan gelmiş, adam mı olmuş?

Mehmet bu konuşmayı duyarak ahırdan çıkmış ve kadının yanına gelmişti. Kadın çiti yıkmış girmişti bahçeye. Öteden Küçük Hüseyin kendi bahçesinde kıs kıs gülüyordu.

Mehmet'in tepesi attı. Kadını kucakladığı gibi götürüp çitin sağlam yerinin üstünden kendi bahçesine attı.

Neye uğradığını anlamayan Fatma, oğlanın bu gücüne şaşıp kalmıştı. Direnecek oldu. Mehmet bakracı da fırlattı o yana.

– Var suyunu çeşmeden al, dedi.

Böyle güçlü bir delikanlıya Fatma ne desin. Karşısındaki içi geçmiş, bakla tarlasına dikilen korkuluğa dönmüş olan Küçük Hüseyin değil. Onu takdir etmekten geri durmadı ve,

– Aslanım, dedi. Ne vardı bir kova suyu esirgeyecek. Komşu komşuya yardım etmez mi?

Mehmet:

– Çobanlıktan gelme komşu böyle olur, dedi. Çite bir kez daha dokun da göreyim seni.

Küçük Hüseyin içinden, "Küçükten yılanın başını ezmek gerekirdi." diye söylendi. "Gayri palazlandı oğlan. Üstüne varmamak gerek."

Fatma hırsını Küçük Hüseyin'den aldı. Adamı bir gü-

zel patakladı. Sonra sesleri kesildi. Su gerektiği zaman Küçük Hüseyin çeşmeye varıyor, kovaları dolduruyordu.

Yaz geçti, güzün işleri görüldü, tarlalar hazırlandı, bağlar bellenip tezekleri ufalandı, ağaçların dipleri eşildi ve hayvanların yemi, insanların azığı ile gereği kadar yakacak eve taşındı.

Dışarıdan alacak verecek kalmamıştı. Ocak durmadan yanıyor ve Hızır Ağa pencerenin önünden dışarıya bakarak içinden, "Tam yaşanacak zaman. Neyleyim ki ben gayri kendimi tükettim. Kandilin yağı dibine indi." diyordu.

Kendisi de işin sonuna geldiğini çok iyi biliyordu. Bazen genç karısının yüzüne bakıyor:

– Zeynep, diyordu. Sen bu çağa kadar neredeydin? Benim diri zamanımda varıp gelmek yok muydu?

Zeynep bu ihtiyar misafirin gönlünü almak için,

– Sen yaşlılığında da eyi adamsın ağam, diyordu.

Hızır Ağa'ya ağır yemekler, yağlılar yasaktı. Yediği hep yoğurt ve Zeynep'in yaptığı muhallebiydi. Adam sigarayı da içemiyordu artık.

Bir gece, kışın sonuna doğru ağa kalkmış, yatağının yanındaki bastonunu almış, tıkır tıkır sesler çıkartarak mutfağa kadar varmış, orada Zeynep'in yapıp da kendisine göstermediği kıymalı börekten koca bir dilimi ayaküstü yemiş, üstüne de bir soğuk su içerek gene bastona dayanarak odaya varmış ama kapının önünde sendelemiş ve,

– Gözlerim kararıyor, diye bağırmıştı.

Zeynep uyku sersemi yataktan fırladığı zaman ağayı yerde upuzun yatarken gördü:

– Mehmet yetiş, diye bağırdı.

Mehmet geldiği zaman Hızır Ağa sırtüstü, gözleri yarı açık ve çenesi sarkmış olarak yatıyordu.

Hızır Ağa işte böyle ölmüştü.

Zeynep, öğrenmiş olmalı ki yataklıktan başörtüsünü alarak ihtiyar adamın çenesini bağladı. Parmaklarıyla göz kapaklarını kapattı. Fakat bu göz kapakları ne yaptıysa aralandı. İhtiyar adamın gözü dünyada kalmış olmalıydı.

Mehmet uzun uzun ağladı. Dünyada bir dedesi vardı, o da ölmüştü işte.

Adamı yerde bir örtünün üstüne uzattılar. Yavaş yavaş bedeni soğuyordu.

Mehmet ortalık ağarınca gidip muhtara haber verdi. Muhtar:

– Ölecek zamanı mı buldu senin deden, dedi.

İster istemez köyce yapılacak olanlar yapıldı. Kara kışa bakmadan adamı evinden alıp mescide götürdüler. Hatça Kadın'ın yanına toprağa gömdüler.

DEDEDEN SONRA

Hızır Ağa'yı toprağına götürenler, soğuktan ellerini ovuşturarak kahveye koştular.

Mehmet en son ayrıldı mezarlıktan. Eve geldi.

– Başın sağ olsun abla, dedi.

– Senin de başın sağ olsun Mehmet.

Eh, Küçük Hüseyin bu. Rahat durur mu? Her olaydan kendine bir pay çıkarmak ister. Kalktı, muhtarın yanına gitti:

– Beri bak muhtar, dedi. Senin Hızır Ağa dediğin adam öldü. Gayri benim baldızın hakkını gözet.

– Ne hakkı, dedi muhtar.

– Karısı değil mi, dedi Küçük Hüseyin. Zeynep'in hakkını ara.

– Bana bak, dedi muhtar. Ne şartlarla evlendi Zeynep bilmez misin?

– Bilirim ya da bilmem, dedi Hüseyin. Öküz öldü ortaklık bozuldu. Kalan malın en azından yarısı Zeynep'e düşer.

– Zeynep'in belediyeden nikâhı yoktu, dedi muhtar. Onu senin elinden kurtarmak için aldılar evlerine. Küreğin sapı bile Mehmet'te durur. Zeynepgil oturdu mu, istediği kadar oturur. İstemedi mi varır, gider. Onun Hızır Ağa'dan kalanda hakkı yoktur.

Fatma da zorluyor ya. Küçük Hüseyin, Mehmet'in kapısına vardı.

– Bana bak oğul, dedi. Gayri şu Zeynep'in hakkını ver de çıksın bu evden.

– Ne hakkı, dedi Mehmet.

– Kocasıgilden kalanın yarısını isterim, dedi Küçük Hüseyin.

Mehmet:

– Dedemin de vasiyeti var, dedi. Ne kaldıysa hepsi benim malım.

– Sen yasalardan anlamazsın, güzellikle ver, yoksam kötü oluruz.

– Canımın sıkıntısı varken bir de sen varma üstüme. Benim kimseye verecek malım yok.

Küçük Hüseyin çıktı gitti. Aradan birkaç gün geçti. Kasabadan bir yazı geldi, Mehmet'le Zeynep'i mahkemeye çağırıyorlardı.

Mehmet:

– Ne dersin abla, dedi.

Zeynep:

– Benim seninle davam yoktur, dedi.

– Ya enişte ngilin bu yaptığı nedir?

– Senden mal koparıp kendine alacak.

– On beş gün sonra kasabaya varacağız. Anlarız bakalım.

Baş sağlığına gelenler çok oldu. Zeynep gelenlerle ağladı, arkalarından da ağladı. İlk kocasından görmediklerini bu ihtiyar adamdan görmüştü.

Kendisine, "Şimdi ne yapacaksın?" diyenlere,

– Burası benim kocamın evi, diyordu. Mehmet de onun torunu. Ne yapacağım, belli ki oturacağım.

– Zeynep, köyde genç dul kadını rahat komazlar.

– Benim kimseden korkum yoktur. Herkes kendi işine baksın.

İki kişi kalmışlardı. İşler gene yürüyordu. Dişi eşek doğuracaktı. Koyunlardan da gebe olanlar vardı.

Mehmet'in çiftlikten getirdiği köpek bayağı büyümüş ve hayvanları koruyacak duruma gelmişti.

Zeynep sofrayı hazırlıyor, sesleniyordu:

– Mehmet, gel iki lokma bir şey yiyelim.

Aç durulmazdı ya. Adamın boş kalan köşesine bakarak içlerini çekiyor, çoğu zaman onu konuşuyorlardı.

Zeynep hâlinden hoşnut görünüyordu. Bir evin bir kadını idi. Hiçbir eksiği yoktu. Oradan çıksa nereye gidecekti, başka evi mi vardı, hayvanlara bakacak hâli mi? Zaten alışmamıştı tımara, çapaya, giyinmiş kuşanmış, yemiş içmişti. Elleri beyaz ve bakımlı idi.

Günü geldi, kalktılar birer hayvana binip kasabaya, mahkemeye vardılar. Küçük Hüseyin para adamış, bu işlerden anlayan bir adama dilekçe yazdırmış, gene onu davayı izlemek için mahkemeye sokmuştu.

Yazılana göre, Mehmet dağlarda iş gören, davar otlatan bir çobanmış. Dedesi olduğu için Hızır Ağa'nın yanında yanaşma olarak duruyormuş. Adam ölmüş, çoban, adamın karısına hiçbir mal vermiyormuş.

Yargıç davacıyı dinledikten sonra davalıya sordu. Bir diyeceği var mıydı?

Mehmet'in bir korkusu yoktu. Olup biteni eksiksiz anlattı. Küçük Hüseyin baldızını kürek sapıyla kovalamış, kadın yalınayak, başı açık komşuya kaçmış, oradan da Hızır Ağa'ya sığınmıştı. Küçük Hüseyin muhtarı alıp getirmiş, Zeynep eniştesinin yanına gitmemişti. Hızır Ağa bu genç kadını eve almış ve köyde bir nikâh yaptırmıştı.

Yargıç nikâhın nasıl yapıldığını sorunca Mehmet:

– Ele güne karşı, dedikodu olmasın, komşuların ağzı kapansın diye bir hoca nikâhı yapıldı, dedi. Dedem şart koştu. Zeynepgil istediği kadar oturacak, evin varlığından yararlanacak ama hiçbir hak almayacak.

Küçük Hüseyin'in getirdiği adam böyle nikâh olamayacağını, muhtarın bu nikâhı kıyacağını, böyle olunca en azından kalan malın yarısının Zeynep'e verilmesi gerektiğini anlatmıştı.

Yargıç adama sordu:

– Hani dilekçede Mehmet'in çoban olduğu ve yanaşma olarak Hızır Ağa'ya geldiğini anlatıyordunuz, dedi.

Adam sonradan öğrendiklerini, Mehmet'in Hızır

Ağa'nın torunu olduğunu bildiklerini anlattı.

Yargıç davayı açanın kim olduğunu sordu. Küçük Hüseyin olduğu ortaya çıktı. Baldızının hakkını aradığını söyledi.

Yargıç baldızı dinlemek istedi.

Zeynep:

– Ben miras almamak şartı ile evlendim, dedi. Benim Mehmet'ten davam yoktur. Bu davayı açan enişte-mdir. Kendisine pay çıkarmak ister.

Dava hemen düştü. Küçük Hüseyin mahkeme masraflarını ödemek zorunda kaldı.

Zeynep'le Mehmet yine hayvanlara binip köyün yolunu tuttular. Eve vardıkları zaman kapının açık olduğunu gördüler. Kıyı bucak, her taraf aranmıştı.

Soldaki komşu kadın:

– Fatma kadın girdi eve, dedi. Girmemesini söyledik, nasıl olsa malların yarısının onların olduğunu söyledi.

Mehmet, muhtara gitti, işi anlattı. Muhtar, Fatma kadına bir daha başkasının evine izinsiz girmemesini söyledi.

Fakat kadın bunu Küçük Hüseyin'in kendisine söylediğini anlattı. Hüseyin'le Fatma iyi bir kavga daha yaptılar.

Bu olay adamın ölümünden iki hafta sonra olmuştu. Mehmet artık köpeği iç bahçede başı boş bırakıyordu. Hayvanın başı sertti. Kimseyi sokmuyordu bahçeye.

Su almaya gelen komşular Zeynep'e sesleniyorlardı. Bir ara Fatma, muhtara gidip ayağındaki yarayı gösterdi.

– Su almaya vardım, oradaki it kaptı, dedi.

Muhtar kalkıp bahçeye geldi. Köpeğin sağlıklı olduğunu gördü ve kadının iddiasını dinlemedi:

– Bir hafta bekle, dedi. İt kudurursa varır iğneye gidersin.

Köpeğin kuduzluğu filan yoktu. Fatma şehre kadar gidip her gün iğne olmaktan korktu. Fakat içine bir kurt düşmüştü. Ya it kuduzsa!

Komşular ona, "Senin kudurmuştan farkın yok. Ha Küçük Hüseyin ha sen. İkiniz de çevrenize saldırıp duruyorsunuz." diyorlardı.

Fatma kadın böylece bütün komşularla kavgalı olmuştu.

Küçük Hüseyin bu, rahat durur mu? Mehmet'in köyüne kadar giderek muhtara onun yoklama kaçağı olduğunu haber vermişti. Aslında Mehmet askerlik kaydını dedesinin nüfusunun olduğu yere aldırtmıştı ve muhtarın bildirmesi üzerine kasabaya kadar varıp oradaki askerlik şubesinde ilk yoklamasını yaptırmış, bunu nüfus kâğıdına da işletmişti.

Mehmet artık on sekiz yaşındaydı. Bu köye geleli tam altı yıl olmuştu ve son üç yılı Zeynep'le birlikte o evde geçmişti.

Bir sabah jandarma geldi kapıya. Mehmet'i aradı. Mehmet çıktı, ne olduğunu anlayınca nüfus kâğıdını getirip yoklamasının defterine işlendiğini gösterdi.

Jandarma, evinden bu işi gizli gizli izleyen Küçük Hüseyin'i gördü ve ona ağzına ne gelirse söyledi.

Mehmet, belki bir yıl, belki de iki yıl sonra askere çağrılacaktı.

Bunun için düşünceliydi:

– Zeynep abla, sen yalnız kalacaksın, bu eski eniştengil seni rahat komaz, ne idelim?

Zeynep'in korkusu yoktu, yine de,

– Ne bileyim, dedi. Zati sen varıp gidince ben bunca hayvana bakamam. Bir yardımcı gerek.

Zeynep bir ara kendi köyüne kadar gitti. Orada bir dul kadın bulmuş. Dünyada bir başına kalmış, hayvanı ve malı da yok. Onunla konuşmuş, kadın bir gün kalktı geldi.

Esma, elli yaşında vardı ama gücü kuvveti yerindeydi. Hayvan bakımından iyi anlıyordu. Mehmet'in anasını babasını da tanıyordu.

Konuştular, anlaştılar kadın kalkıp gelecek, onlarda kalacaktı. Her yıl çift kundura, ev için bir terlik, iki kat çamaşır ve üstüne iki fistan alacaklardı. Bundan başka damın bütün işini görecek, bahçeye ve yanındaki bağa bakacak ve aydan aya harçlık alacaktı.

Mehmet gözü ardında kalmayacağı için buna razı oldu. Zeynep'le Esma vardılar kasabaya, alacaklarını aldılar. Zeynep durur mu? Esma'ya alınırken kendisi de bir iki elbiselik almıştı.

Kadın ocaklı odadaki sedirde yatacaktı. Mehmet kendi odasında idi. Zeynep de odasını istediği gibi düzenlemişti. İki kişilik karyolada yalnızdı. Ama duvarda Hızır Ağa'nın ara sıra tıngırdattığı sazı ve yatağın baş ucunda çiftesi duruyordu. Bunlara el sürmemişti Zeynep.

Yeme içme Esma'nın istediğinden de boldu. Şimdi sağılı üç inek ve iki koyun vardı. Üçü de buzağılıydı ama

yine de sütten çekilen yağlardan satışa da ayırmak mümkün oluyordu.

Esma, bu işi rahatlıkla yaptığı gibi arada bir tarlaya da varıyor, bağı da boş bırakmıyordu. Kadın ağır işlere alışıktı. Bir yandan da Zeynep'in ellerine bakıyor ve,

– Sen bu elleri hiç suya sokmadın mı, diyordu. Bebe elleri gibi.

Hakikaten Zeynep'in elleri çok bakımlı ve güzeldi. Hızır Ağa ele meraklı olduğu için arada bir bu genç kadının ellerini iki eli arasına alır ve kuş sever gibi üstünden okşardı.

Öğretmen kadınlardan gördüğü için ona kasabadan bulaşık için eldiven aldırmıştı. Zeynep çamaşır için de ellerine çok dikkat eder, o gün Mehmet'ten yardım isterdi.

Biraz ara vermişlerdi ama havalar iyice ısınınca çardağın altında oturmaya başlamışlardı. Güller durmadan açıyordu. Kahkaha çiçekleri gittikçe eksiliyordu ama gene mor ve pembe olarak boru çiçekleri açıyor ve sardunyalar başka bir renk katıyordu yeşilliğe.

Güllü de on beş yaşına varmıştı. Zeynep onun kuyuya gelip su çekmesine ses çıkartmıyordu.

Fatma kadın kızı sık sık suya yolluyor ve,

– Var yandakilere git, diyordu. Çardağın altında bir şeyler yapıyorlar, eyi bir yemekse iste de getir.

Güllü buna pek yanaşmıyordu. Zaten orada ancak hamur açılır ve tepsiye yufka döşenirdi.

Suyu alıp eve vardığı zaman Fatma söyleniyordu:

– Kız, baktın mı ne ederler?

– Bir çanakta kıyılmış maydanozla ufalanmış peynir

vardı. diyordu Güllü. Bir çanağa da yumurta kırmışlar. Belli ki börek açacaklar.

– Kız, istemek yok mu?

– Fatma ana, pişmemiş böreği mi alaydım? Ayıp olmaz mı?

– Sen beni dinlemezsin, senin başına bir gelecek var.

Hâlbuki Güllü, teyzesinin yanına vardığı zaman ona dert yanıyor:

– Virmiyorlar beni, diyordu. Tüm iş bana yükleniyor. İlle bir milyon alacakmış babamgil.

Esma akıl öğretiyordu:

– Gızım ne duruyon? İsteyene güvenebiliyorsan kaç git. Bu Hüseyingilden anana da hayır gelmedi. Şimdi sana üvey ana kahrı çektirir.

Güllü ağlamaklı oluyordu.

– Teyze ben böyle işlere alışmamışım. Hem beni köye bırakmazlar ki. Gayri benim iş Allah'a kalmış.

BASKIN

Mehmet köprüye gelince kumluğun üstünde yürüdü. Suya kadar girdi. Usul usul akan Uludere'den bir avuç alıp ağzını çalkaladı. Sonra şapkasını çıkartıp tıraşlı başını ıslattı.

Kumluğun üzerinde ağaç parçaları vardı. Bunları taştığı sırada dere getirmiş olmalıydı. Şimdi yatağına çekilmiş olan su, ince bir şırıltı ile akıyordu.

Köprünün üstüne çıkan Mehmet suya baka baka karşıya varırken,

– On yıl önce de böyle gelmiştim, dedi. Dedem sağdı.

Köye doğru baktı. Sıcağın altında Köprüköy resim gibiydi. Bir canlı görünmüyordu. Kışın kar bastırınca da böyle olurdu. Ama şimdi haziran ayı idi. Tarlası olanlar mutlak ekin biçmekte ya da harman çevirmekte olmalıydı.

Köprü bitti, az bir yokuş kaldı. İlk evlerin arkasını dolanınca dedesinin evini gördü. Kapı kapalıydı. Avluda kimse yoktu. Çit kapısına doğru yaklaştı. Oradan ahırın kapısını açık gördü. Bahçeye baktı, sebzelik yaptığı, bu bahçede şimdi boydan boya mısır sapları vardı. Hiçbir çiçek görünmüyordu. Diktiği yeni yemiş ağaçlarından hiçbiri kalmamıştı. Yalnız kuyunun başında ihtiyar incir ağacı ile üstüne asma yüklenmiş olan çardak duruyordu.

Mehmet kapıdan girdi, sağına baktı. Küçük Hüseyin'in bahçesi ile dedesinin bahçesi arasına yaptığı, asma çubuklarından sepet gibi ördüğü çit kalkmıştı ortadan. O bahçede bir iki gül fidanı vardı. Bunlar gönülsüz açmışlardı.

Ahırın kapısına geldi, baktı, içeride ne bir hayvan vardı ne de iz kalmıştı. Gübrelik olmuştu her yanı.

Evin kapısına vardı. Kapının ipini çekti, biraz itti. Kapı açılmadı. Arkasına bir şey dayamış olmalıydılar.

Elindeki elbise torbasını yere bıraktı.

– Zeynep abla, diye seslendi.

Kendisine cevap veren olmadı. Kapıyı itti, sonra yumrukladı. Kapıyı açan da olmadı. Ama ileride ayak pıtırtıları duydu. Esma'ya seslendi, o da varıp kapıyı açmadı.

Mehmet bir adım geri çekildi, kapıya bir tekme vurdu. Kapı ardına kadar açıldı.

– Zeynep abla, diye bağırdı Mehmet.

Zeynep'in yattığı oda kapalıydı. Yan odadan bir kadın çıktı. Bu Fatma olmalıydı.

Suratı asıktı:

– Ne bağırıp duruyon, burada işin ne?

Mehmet bağırdı:

– Zeynepgil nerede?

Kadın aksi aksi,

– Zeynep filan yok, dedi. Sen ne arıyon? Askerden mi kaçtın?

Mehmet:

– Sana soruyorum, dedi. Zeynep nerede?

Kapalı kapının arkasından Zeynep'in sesi geldi.

– Gelme Mehmet, gelme aslanım, seni vuracak.

Kim vuracak onu? Kapıya doğru yürüdü. Kadın kalktı. Mehmet onu savurdu bir yana. Fatma, avazı çıktığı kadar bağırdı.

– Hüseyin yetiş, çoban bastı evi.

Mehmet odaya girdi. Zeynep'in gözleri ağlamaktan şişmiş, bütün yüzü kızarmıştı. Çenesi titreyerek,

– Mehmet, dedi. Dolaşma buralarda. Hüseyin seni vuracak.

Mehmet baktı, Zeynep'in elleri arkasında bağlıydı. Ayakları da bağlanmıştı birbirine.

Bu arada Fatma girdi içeriye eline bir odun almıştı. Vurmaya kalktı. Fakat Mehmet onun eline yapıştı, duvara kadar savurdu. Kadın yere eğildi.

Mehmet yol yorgunu, Zeynep'in elini ayağını çözerken sordu:

– Kim bağladı seni?

– Enişte, dedi Zeynep. Hüseyin Ağa.

– Ne ister senden?

– Kendisine varmaya razı olmazsam sen gelince seni öldürecekmiş. Korucunun tüfeğini almış elinden.

– Sen de ona varacaksın öyle mi?

– Beni zorluyor Mehmet.

Serildiği yerden davranan Fatma kadın:

– Sen var göyüne git, çobanlığını yap, dedi. Burada sana ekmek yok.

Mehmet kızdı. Kapıyı açtı, kadının saçlarını kavradı, sürüdü, aralığı geçerek onu sokak kapısına getirdi. Orada savurdu attı. Kadın yere serildi kaldı.

Mehmet geri döndü:

– Esma nerde, dedi.

– Enişte onu kovdu evden, dedi.

– Niye razı oldun bunlara?

– Gücüm yetmedi Mehmet.

– Hayvanları ne yaptılar?

Zeynep:

– Kendi damına taşımış olmalı, dedi.

– Nerede bu enişte gil?

– Bahçede olmalı. İmamı, muhtarı alıp gelecek buraya, sen askerden dönmeden önce nikâh kıydıracak.

– Kapıyı ört, arkasına dayanağı vur, ben kahveye varıp geleyim.

Zeynep:

– Seni vurur Hüseyin, dedi.

Mehmet fırladı evden. Baktı, mısır saplarını çiğnemiş olan Fatma yanını belini tuta tuta kendi bahçelerine doğru geçiyordu.

Mehmet yüzü gözü kızarmış olarak kahveye vardı. Kapıyı itti. Hüseyin'i orada gördü. Muhtarla, imamla, ihtiyarlarla konuşuyordu. Bir jandarma onbaşısı masalardan birine oturmuş, çıkınından çıkardığı katı bir ekmekle bir kâğıda koyduğu zeytin tanelerini ve başka bir kâğıttaki beyaz peynir kırıntılarını yiyor, çevresiyle hiç ilgilenmiyordu.

Hüseyin, Mehmet'i görünce tanımıştı:

– Çoban vardı geldi, dedi. Belasını arar.

Mehmet dişlerini sıktı.

– Senin ettiğin rezillik yetmedi mi, dedi. Benim dedemin evine, benim mallarıma baskın mı yaptın?

Hüseyin alay eder gibi,

– Senin ne malın var çoban bozuntusu, dedi. Ne varsa Hızır Ağa'nındı. O öldü malları Zeynep'e kaldı.

– Sen damdaki hayvanları nereye sürdün, nereye götürdün?

– Onlar artık benim malım. Zeynep'le evleniyorum.

– Kadının eline ayağını bağladın değil mi?

– Deli karı başka türlü uslanmaz.

– Çiti neye yıktın?

– Gayri iki ev bahçesi bir. Sınır yok, anladın mı?

– Sen benim başımı derde mi sokacaksın, dedi Mehmet.

– Senden gelecek bela arabasıyla gelsin.

Bunu söyleyen Hüseyin belinden bir silah çıkarttı, doğrulttu Mehmet'e doğru. Muhtarın bağırmasına aldırmadı. Silah patladı. Kurşun Mehmet'in kulağını yalayarak geçti, ardındaki camı paramparça etti.

Hüseyin ikinci kurşunu sıkamadı, Mehmet yanın-

daki masada duran çay bardağının içindeki sıcak çayı onun yüzüne savurmuştu. Hüseyin ellerini yüzüne kapattı. Mehmet atıldı, elinden tabancayı aldı. Hüseyin bağırıyordu.

Jandarma kalktı yerinden.

– İki lokma aşı rahat yedirmezsiniz, dedi. Asker, ver o silahı bana bakayım.

Mehmet silahı jandarma onbaşısına uzattı. Eli boş kalınca var gücüyle Hüseyin'in suratına bir tokat indirdi, sonra bir tokat daha.

Muhtar seslendi:

– Mehmet oğlum, suçlu olursun bırak şunu.

Mehmet:

– Askere giden bir hemşehrinizin evine sahip çıkamadınız mı, dedi. Ben giderken size, göz kulak olun demedim mi?

İmam:

– Ne edelim oğul, dedi. Rezilin biri bu.

Jandarma:

– Bunu nereden ele geçirdin, diye Hüseyin'e çıkıştı.

Mehmet ondan önce anlattı.

– Korucudan almış.

Jandarma:

– Korucuyu vuran sensin demek ki, dedi.

Sonra muhtara seslendi:

– Ağa, tutanağı yaz bakalım.

Onbaşı söylüyor, muhtar taş masanın üzerinde yazıyordu. Hüseyin'in Mehmet'in evini bastığını, hayvanlarını sürüp götürdüğünü, Zeynep'in elini ayağını bağladığını, sonra bahçesindeki bütün yemiş ağaçlarını kestiğini,

sebzeliği bozup oraya mısır ektirdiğini, altı aydan beri bu ineklerle uğraştığını ve Zeynep'i kendisiyle evlenmeye zorladığını, razı olmazsa Mehmet'i vuracağını söylediğini yazdı.

Onbaşı yazılanları okudu. Sonra bir bir hepsine imzalattı. Mehmet'in kulağına baktı. Kurşun yalayıp geçmişti. Onbaşı:

– Sen de var bizim oraya, dedi. Ben onu götüreceğim. Sen de davacı olursun.

Mehmet çok yorgundu, açtı, sinirleri bozulmuştu.

– Beni bu herifle birlikte koma, dedi. Hıncım var zaten.

Onbaşı bir iple Hüseyin'in kollarını arkasından bağladı. Sırtından iteledi.

– Yürü bakalım, zorba baskıncı. Korucuyu öldüren de sen olmalısın.

Mehmet kahvedekilere döndü.

– Kusura bakmayın ağalar, rahatınızı kaçırdık.

Zeynep merakta kalmıştı. Mehmet gelir gelmez ne kadar mısır sapı varsa hepsini yolup yandaki bahçeye attı. Sonra onların damının kapısına bir kilit vurmuşlardı, onu da tekmeledi, açtı. On iki kuzu dışarı fırladı. Dört inekle iki dana bağlanmıştı. Mehmet hepsini çözdü getirdi kendi damına.

Zeynep, çardağın altında oturmuş, korku içinde onun öfke ile yaptığı işlere bakıyordu.

Mehmet geldi sıraya oturdu.

– İt ne oldu, dedi.

Zeynep:

– Vurdu onu enişte, dedi.

– Ne istedi hayvandan?

– Ona hiç alışmamıştı. Hep salardı.

– Sen acımadın mı buna?

Zeynep ağlayarak,

– Ben kendi derdime düştüm, dedi. Esma'yı kovdular buradan. Üstüme çullandılar. Baş edemedim.

Mehmet kuyudan bir su içti, elini, yüzünü yıkadı, gömleğini çözdü.

– Zeynep abla, dedi. Askerlik süresince izin almadım. Beni askerliğimin bitişine yirmi gün kala saldılar. İyi ki böyle etmişler.

– Allah'tan oldu, dedi Zeynep. Yoksa ben seni kurtarmak için bu rezil adama varacaktım. O besbelli korucunun da katili olmuştur.

– Güllü ne oldu?

– Güllü işte bir korucuya kaçmıştı. Onun köyünde olmalı.

– Sen bir çorba olsun koy, ben açım.

Mehmet evin erzakını, hayvanların yemini, otunu, samanını geriye taşıdı.

Üç güne kalmadı, korucuyu, kızını kaçırdığı için Hüseyin'in öldürdüğü anlaşılmıştı.

Onu vilayetin zindanına attılar. Artık ölene kadar orada kalacaktı.

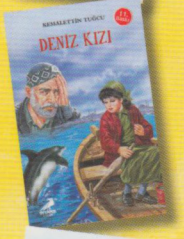
Zeynep:

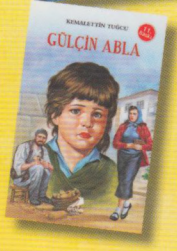
– Allah bilir işini, diyordu. Ettiklerini buldu.

KEMALETTİN TUĞCU, 1922 yılında İstanbul'da doğdu. 1996 yılında vefat etti. Küçük yaşlarda yazmaya başladı. Sevgi ve merhamet gibi insani duyguları içeren kitaplar kaleme aldı. 400'e yakın eser veren Tuğcu, kitaplarında çocukların ve yaşlı insanların hüzünlerini, ümitlerini ve heyecanlarını işledi. Bu çalışmalarıyla Türkiye'nin çocuklar tarafından en çok okunan yazarı oldu. Yayınevimiz de sizler için 20 kitaptan oluşan bir Kemalettin Tuğcu dizisi hazırladı.

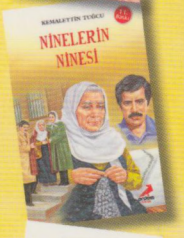

KEMALETTİN TUĞCU'DAN SEÇMELER

1. Ana Hakkı
2. Ceylanlı Bahçe
3. Çifte Kumrular
4. Çingene Kızı
5. Çocuk Hırsızları
6. Dede ile Torun
7. Deniz Kızı
8. Eski Bir Masal
9. Gece Kuşları
10. Gülçin Abla
11. Hırdavatçı De
12. İçler Acısı
13. Kolsuz Bebek
14. Mercan Kolye
15. Mine'nin Arkadaşı
16. Ninelerin Ninesi
17. Sakat Çocuk
18. Son Çocuk
19. Şehir Çocuğu
20. Uğurlu Çocuk

9 789755 011554
erdemyayinlari.com
erdem ÇOCUK
Oyun değirmeni
minik ada
umo